

Bábel Balázs

A hit kegyelmét kérve



Válogatás
Kalocsa-Kecskemét érsekének beszédeiből
2013-2014

Bábel Balázs

A hit kegyelmét

kérve

**Dr. Bábel Balázs metropolita,
Kalocsa-Kecskemét érseke
2013 augusztusa és 2014 márciusa között
elhangzott beszédeiből szerkesztett válogatás**

**Szerkesztette:
Koloh Elek**

Kecskeméti Szent Karol Wojtyla Ház Karitasz Könyvek

Szeretettel ajánljuk ezt a kötetet a kecskeméti
Szent Karol Wojtyla Barátság Központ Sorsközösségének és
fő támogatóknak, Pintér Csabának,
valamint a sok száz rendszeres segítőnek.
Pártolóinknak köszönhetjük,
hogy e könyv eladott példányainak árát
a szegények ételmezésére fordíthatjuk.

Könyvünk megjelenését támogatták:

Autóuniverzál Kft.
Bács-Kiskun Megyei
Építészkamara
Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Charolais Kft.
Dimenzió Borászat
Ízfaktor Kft.
Júlia Malom
Kefag Zrt.
Kiskunfélegyházi Malom Kft.
Kremat Kft.
Korda Kiadó
Ilovag Kenyeres Dénes nyá.alezredes, Kecskemét
Mátyás Király Gyógyszertár
Merkbau Kft.
Mizse Táp Kft.
Mizsevíz Kft.
Modinvest Kft.
Nagy Mihály
Orgovány és Vidéke Takarékszövetkezet
P&P Pékáru Kft.
Pax Gyógyszertár, Tiszakécske
Piarista Rendház Kecskemét
Royalsekt Kft.
Szabó Mihály
Tarapcsik Sándor könyvkötő mester
Temesvári Család
Ver-Bau Építőipari Kft.

Az élő tanúságtételek kötete



Ferenc pápa azt kéri a klerikusoktól: püspököktől és papoktól, hogy menjenek az emberek közé, „vegyék át a nyáj szagát”. Bábel Balázs érsek úr egész életében, mint pap, mint a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye főpásztora, mindig is ezt tette. Maga vezette autójával, zsúfolt naptárával, fáradhatatlanul járja a főegyházmegyét és szerte az országot. Jelen van a Magyar Egyház egészében, otthon van a Duna-Tisza táján, minden zegzugot ismer, sokakat mint a jó pásztor nevükön szólít. Tanít és szól szó-

székekről, előadói pulpitusokról, hangját halljuk a rádióban, véleményét elmondja a média különböző fórumain. Hirdeti az Evangéliumot, felelősségteljes magatartásra hív bennünket egyház és társadalom iránt.

A jelen gyűjtemény félévnnyi időt ölel fel sokszínű tartalommal. Mivel a szóban forgó időszak érinti a Hit Évét, újra meg újra találkozunk a hit és hitetlenség problémájával. Bátorítóan szól arról, hogy a hit mindenki számára elérhető, valójában nélkülözhetetlen érték. Szükség van rá a hétköznapi élet szintjén és a lét helyes értelmezéséhez egyaránt. Ahogy mondja: „A természetes élet síkján is nagy szükség van a hitre, mert ahol az emberek nem bíznak egymásban, nem hisznek egymásnak, ott végül a bizalmatlanság, az örökös gyanakvás és a félelem gyötri lelküket. De itt sokkal többről van szó, mint arról, hogy hiszünk-e egymásnak... Maguk az apostolok kérték Jézust: Növelj bennük a hitet!”. Csak az értelmes embert lehet hité-

ben erősíteni és növelni, és ennek mindig keresni kell az útját, a jó példákat követve elsődlegesen... A hit egy olyan lelki adottságunk, ami egyszerre a legszemélyesebb és a legközösségibb.

Az előadások, elmélkedések sorában nagy felületet foglal el a család és a hazaszeretet kérdése. „A hazaszeretet többrétű. Meg kell őrizni nyelvünket, kultúránkat, jelképeinket, s főként tevőlegesen is szeretni kéne hazánkat... Miért kell a hazaszeretet? Azért, mert nélküle az ember lelke torzul. Ahogy a család nélküli ember élete is egy torzó. Aki nem igazi rendes családban nőtt fel, az egész életében megszenvedi azt, ahogyan az is, akinek nincs hazája.”

Újra meg újra rábukkanunk ebben a kötetben Bábel Balázs érsek kispap korától kedvenc témájára ebből írta doktori disszertációját is –, az Isten országa fogalmára. A hullámozó tematika szépsége, hogy arányosan jelenik meg a kötetben a kritikus gondolkodás és a bátorítás, az e világ és a másvilág, a lent és a fent. A létnek ez a két dimenziója egyaránt tartozik Istenhez és az emberhez, ha bármelyik irányban is túlzóak vagyunk, már nem azt a kereszténységet képviseljük társadalmunkban, amit Krisztus meghirdetett, amiért Isten emberré lett.

Köszönöm e kötet szerzőjének a szerénységét, ahogyan lábjegyzetek és tudományos köntös nélkül, rá illő egyszerűséggel szól hozzánk. Szívesen ajánlom a könyvet minden jó szándékú embernek. A szerkesztőnek köszönöm a fáradságos munkát, érsek úrtól pedig kérjük az élő tanúságtételek folytatását.

Bíró László
püspök



A borítón: Szent Asztrik érsek

Új kötetünket kézbe véve, bizonyára több Kedves Olvasóban fellelődik a kérdés: Miért nem a szerzőt ábrázoló fotó látható a borítón? Miért az első kalocsai érsekről, Szent Asztrikról készült festmény reprezentálja ezt a könyvet? – A magyarázat egy szenzációs felfedezés, ami a kötetünk nyomdába küldését megelőző pillanatokban látott napvilágot. Erről a tudományos kutatásoknak köszönhető felfedezésről az alábbi nyilatkozatot adta ki dr. Bábel Balázs – Szent Asztrik érsek kilencvenedik utóda – 2014. április 15-én:

A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye nagy örömmel tudatja, hogy azonosították a Szent Koronát Magyarországra hozó Asztrik kalocsai érsek relikviáit, aki a magyar kereszténység korai történetének jeles és legjobban ismert képviselője volt. Főpap, aki Szent István király megbízásából II. Szilveszter pápától áldást és koronát kért.

A gondviselés a Duna-Tisza tájára vezérelte. Rómában bencés szerzetesként élt, majd Szent Adalbert prágai érsek segítőtársa, később a Szent Márton hegyén épített első magyar bencés

monostor apátja lett. Szent Benedek tiszteletére megalapította a pécsváradi apátságot, onnan hívta el első szent királyunk. Nagy valószínűséggel már érsek volt, amikor Rómában járt a király megbízottjaként. Később ő lett Kalocsa első érsek-püspöke. A kutatások nyomán napjainkra bizonyossá vált, hogy itt, a kalocsai székesegyházban temették el.



Szent Asztrik kalocsai sírhelyénél

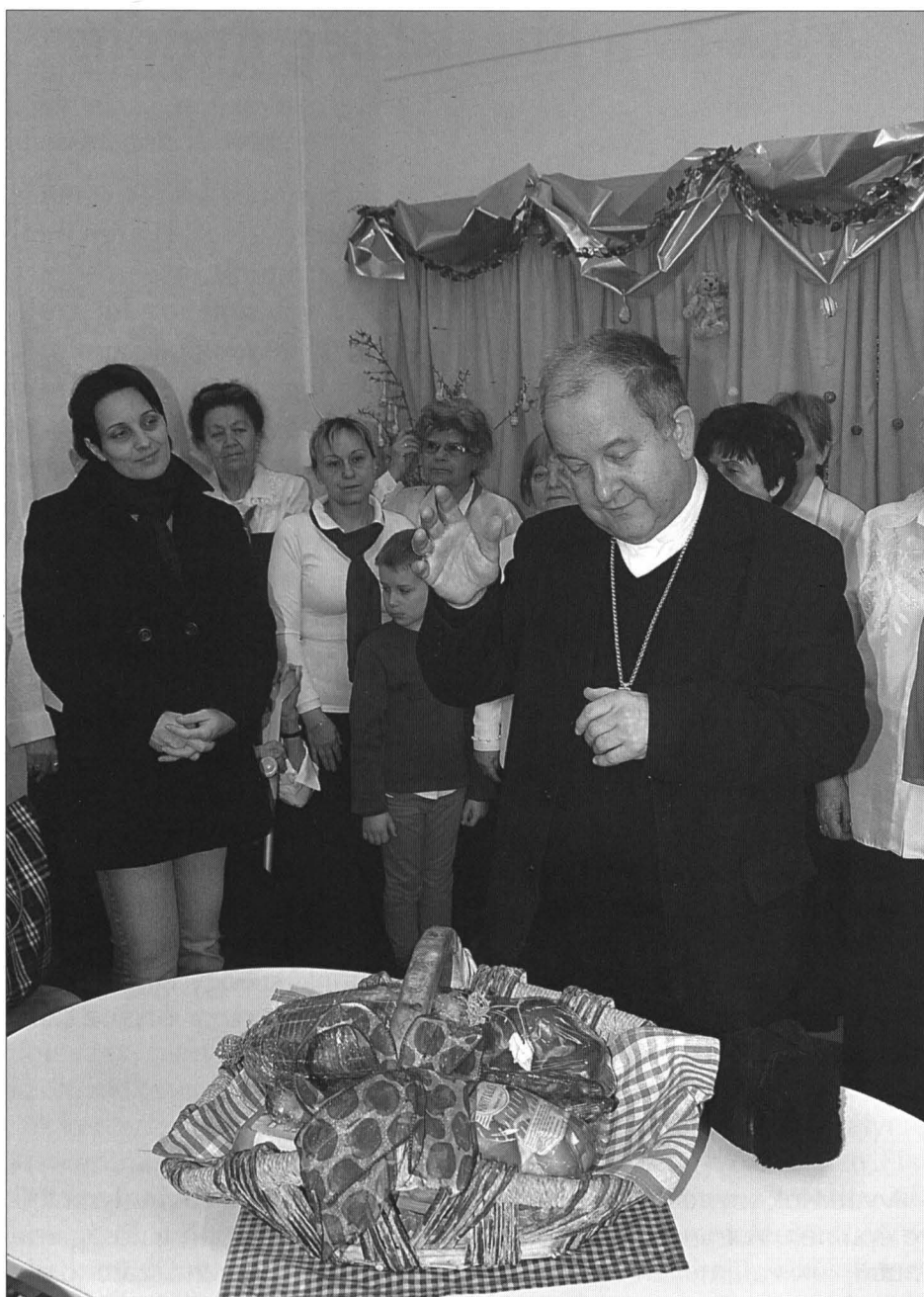
A nagyszerű régészeti felfedezésről született tudományos megállapítás szerint, a kalocsai Nagyboldogasszony-főszékesegyház kriptájában található, a 12-13. század fordulójára tehető főpapi sírlelet nem a Győr nemzetségbeli Saul (1193-1202 közötti időben volt kalocsai érsek) csontmaradványa, amint eddig azt feltételezték. Bizonyosra vehető, hogy Asztrik – korabeli nevén Ascherik – érsek sírleletét őrzi az a szarkofág, amelyet Foerk Ernő 1910-1911 között végzett ásatásakor találtak meg a feltárt Szent István-kori székesegyház szentélyének közelében, a főhajó tengelye mellett, csaknem négy méter mélységben, a mai főszékesegyház szentélye alatt. A vörös márvány szarkofág az első kalocsai érsek csontmaradványait őrzi. A kalocsai Katona István-házban található Érseki Kincstárban megtekinthető sírlelet mellékletei – érseki ezüst kehely, paténa, ezüst pásztorbot fanyéllal, főpapi gyűrű, kis arany mellkereszt, három érseki palliumtű – Kalocsa első érsekének a főpapi emlékei, nem pedig a Győr nemzetségbeli Saul érseknek érseki jelvényei.

A fenti megállapítást az AMS radiokarbon vizsgálat támasztja alá, amelyet a csontmaradványból vett két ujjcsont szénizotópos vizsgálata eredményezett. Kalibrált naptári kora (cal AD 1001-1030) a jelek szerint csak Szent Asztrik érsekre utalhat.

Ez a felfedezés nem csupán régészeti szenzáció, hanem az egész magyar kereszténység, benne pedig a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye hitet erősítő örömdetes ténye. A felújítási munkákat követően, a székesegyházunkban – az érsekek sorában – látogatható lesz az ő sírja is, mert ahogy a költő mondja:

*„Csak törpe nép felejthet ős nagyságot,
Csak elfajult kor hős elődöket;
A lelkes eljár ősei sírlakához,
S gyűjt régi fénynél új szövétneket.”*





*Húsvéti sonkaszentelésen
a kecskeméti Szent Karol Wojtyła Barátság Központ sorsközösségénél*

A hit és a hitetlenség mindig időszerű

A tavalyi esztendő nálunk a Hit Éve volt, s a protestáns testvérek is örömmel fogadták ennek az erénynek a megerősítését. Hiszen mindannyian hitből élő emberek vagyunk és a hitünk megerősítésre szorul. Már a felnövekvésünkhöz, emberré válásunkhoz hit szükséges, hogy elfogadjuk: bennünket szeretnek, gondoznak, ápolnak. Az első ismereteit a kisgyerek mindig hittal fogadja, és később sem azzal kezdi senki, hogy a tanárok tanításait megkérdőjelezi. Ahogy ide befordultam a térre, kérdeztem az embereket, hol van a megyeháza, s azt mondták, ott van. Nem az ellenkező irányba indultam, pedig arról az emberről semmit sem tudtam. Elhittem neki, hogy ott van a megyeháza. Ez a természetes hit, ami hozzátartozik a mindennapi életünkhöz. Éppen ezért érzem nagy problémának manapság, hogy kezd kiveszni a hit, még ezen a szinten is.

Ma már mindent le kell papírozni. Olyan papírhegyeket gyártatnak velünk a hivatalok, mint a pályázókkal az unió, mert mindent igazolni kell, különben nem hisznek el semmit. Van olyan pályázat, hogy amikor megnyerjük, utána még egyszer aláírok minden lapot. Végül is ez nemcsak időpazarlás, hanem embertelenné teszi az életünket, hogy már mindent igazolni kell, csak akkor hisznek nekünk. Interjút készített velem a napokban egy riporter, és hozott magával egy fényképészt, aki azért fotózott le bennünket, hogy igazolja, valóban ott voltak. – Ide jutottunk. Nagy baj van, ha már ezen a szinten is kikezdik a bizalmunkat a másik ember iránt.

Kimutatva ebből a világból

A vallások szerte a világon – amióta az ember él –, valamilyen hitre épülnek. A transzcendencia a földi életből kimutató valóságokra mutat, és valamilyen formában minden valláshoz hozzátartozik. Nemcsak a monoteista vallásokban, a kereszténységben, zsidóságban, iszlámban, hanem az összes többi világvallás valamiben hisz, valami istenségben, szellemben vagy nirvánában, ami kimutat ebből a világból. Ez az emberrel egyidős, mert annak a valósága, hogy mi

eltemetjük halottainkat. A kezdetektől itt válik el az ember az állatvilágtól. A magasabb szinten kinyilatkoztatott vallásban, nevezetesen az ószövetségi tanításokban a hit már nagyon komoly szerepet kap, mert ott az Isten kinyilatkoztat. Elmond valamit akár Mózes által, akár a próféták által, és aki azt igaznak tartotta, hívő emberré vált. Az Újszövetség ezt a hitet elfogadja, de felülmúlja, hiszen Jézus Krisztus fellépésével mindig hitet követelt. És amikor tanított, amikor csodát tett, mindig megdi-



csérte azokat, akik hittek, valamiképpen önmagával hozva kapcsolatba a hitet. Még azt is, hogy az életcélhoz hozzátartozik a hit, mert boldog az, aki nem botránkozik meg benne, boldog az, aki úgy is hisz, hogy őt nem látja. Azt mondja a kételkedő Tamásnak, hogy boldog vagy, mert láttál engem és hittél bennem. De még boldogabbak azok, akik nem látnak, mégis hisznek. Mert bennük bizalom él.

A kereszténység ettől kezdődően a hitet Jézus Krisztus személyére koncentrálja. Miért? Mert benne megvallotta, hogy ő az Isten Fia. Tehát a mi hitünk is ugyanúgy Istenre irányul, mint a monoteista vallásoké, de nálunk Jézus Krisztus az, aki ezt az isteni jelenlétet mintegy kézzel foghatóvá és valóságossá teszi. Mi hiszünk Jézus Krisztust, ugyanakkor hiszünk neki és benne. Ez nem szószaporítás, hanem árnyalt különbsége annak, amit Jézusról az egyház tanít.

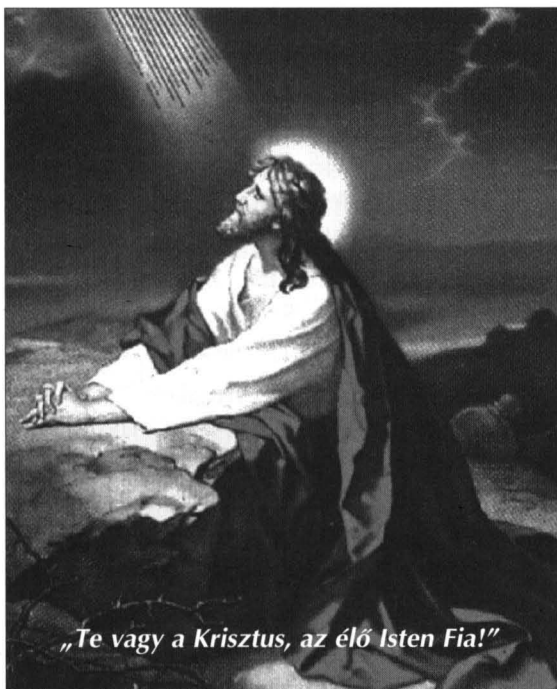
Jakab apostol azt mondja, a hitnek meg kell mutatkoznia cselekedetekben, mint ahogy Jézus utolsó ítéletről szóló beszédében olvas-

suk: „Mert éhes voltam és ti ennem adtatok...”. Tehát ott tettek vannak felsorolva, amelyek a hitből forrásoznak. Amit mi a kereszténységben hitnek nevezünk, az kegyelem, Istentől jön és Istenre irányul vissza. Ezért hívjuk isteni erénynek, de amíg ezt az utat megjárjuk, addig tettekben kell gazdagodnunk. Élővé, gyümölcsözővé kell válnia a hitnek. Mert a mi hitünk életforma, s ezért is nagyon nehéz keresztény embernek lenni...

A teológia Istentről és az isteni szóról való gondolkodás. A teológusok már az elején hangoztatták, különböztessük meg a hitben azt, hogy valaki hívő, tehát ez egy cselekvés, és különböztessük meg azt, hogy mit hisz. Ennek a latin szava az volt, hogy fides quae, hogy mit hiszek, és hogyan hiszek, mi megy végbe bennem, ha én hiszek, és egyáltalán mit hiszek, mert az sem mindegy. Ez egy hosszú gondolkodási folyamattá vált a mai időkre is, mert az ember élete átalakul, amikor hisz. De mit hisz? Mert sok mindent lehet hinni. A mi hitünk értelemszerű meghódolás az Isten előtt – ezt Szent Pál apostol mondja. – Tehát benne van az isteni kegyelem, benne van a bizalom, és az értelmünk is. Éppen ezért szidja Szent Pál kora társadalmát, a rómaiakat, akik borzasztóan liberálisak voltak akkoriban. Azt mondja, hogy értelmükkel fel kellett volna nekik ismerni, hogy létezik Isten, de nem tették, ezért kiszolgáltatta őket Isten a saját ösztönüknek is. Ugyanaz a nagy erkölcsi felfordulás volt a Római Birodalomban – gondoljunk Madách tragédiájának római színeire –, mint amilyet napjainkban láthatunk. Az értelem fontos a hitben, mert mi nem hiszékenyek vagyunk, hanem meggyőződéses hívők. Értelmünk benne van, ugyanakkor nem tudunk mindent észérvekkel igazolni, mert akkor nem volna hit. Viszont a kettőnek ki kell egymást egészíteni. Ezzel a nagy hagyatékkal indult el az ősegyház, felismerve Jézus Krisztusban az Isten Fiát, őt hitte, benne hitt, és ezt adta tovább. Nagyon vigyáztak arra, hogy tiszta legyen ez a hit, mert már a kezdet kezdetén voltak tévtanítások. János evangélista már hadakozik a levelében: aki nem vallja azt, hogy Jézus Krisztus testbe jött el, az már nem jár az igazságnak az útján. Tehát az ősegyház a hit tisztaságára nagyon nagy hangsúlyt fektetett, és aztán később szólás-sá is vált, hogy az anyaszentegyház mindig irgalmas volt a rosszul élőkkel, de nem a rosszul hívőkkel, az eretnekekkel szemben, hiszen Jézus Krisztus személyéről és tanításairól az idők folyamán sok mindent állítottak.

E jelben győzni fogsz

A credo annyit jelent, hogy hitvallás. De valójában a cor dare (szívet adni) rövidítése, hogy adom a szívemet, vagyis elhiszem. „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia!” – Ezt fogalmazzák meg később a zsinatok, ez volt az első credo. S ezt mindig bővítették, mindig több és több lett. Úgyhogy, volt egy apostoli Hiszekegyünk, és van egy nagy Hiszekegyünk. A zsinatok ezt fokozatosan egyre pontosabban fogalmazták meg számunkra. A hit az ősegy-



ház korában még életveszéllyel járt, hiszen üldözték a kereszténységet. Tehát akkoriban hinni legalább olyan nehéz volt, mint a kommunizmus vadító éveiben. Igen ám, de eljött egyszer a felszabadítás kora nagy Konstantin által. Éppen a múlt évben emlékeztünk rá, hogy 1700 évvel ezelőtt, a Milánói ediktum egy olyan rendelet volt, ami szabadságot adott a keresztényeknek, később pedig még privilegizált helyzetbe is tette őket. Mert reálpolitikusként látta, hogy már nagyon sok keresztény van, nem lehet megoldani a birodalom problémáit nélkülük, hát adjunk nekik inkább szabadságot. Bár volt egy látomása, jelenése, látta a keresztet, hogy In hoc signo vinces, (E jelben győzni fogsz), de csak a halálos ágyán keresztelkedett meg.

Az üldözés megszűntével nagy tömegekhez juthatott el a hit, valamennyire átalakítva az életszemléletet, életformákat. A hit átcsorogva a társadalmakon, beoltotta az embereket a karitás szellemével, az irgalmas szamaritánus szellemével, ekkortájt alakultak meg a mai kórházak elődei, az első ispotályok. Lassan átjárta a társadalmat a keresztény tanítások szellemisége, ami a következő századokban mind erősebben megmutatkozott a közéletben, illetve a kultúrában,

a művészetekben is. Mígnem jön Luther – a humanizmus és a reneszánsz gyermeke –, aki személyessé akarja tenni újra a hitet. A reformáció nem azért következett be, mert bűnök voltak az egyházban. Sokkal nagyobbak voltak a 9. században, s az egyház kiheverte. Akkor jött el ez a szellemi áramlat, amikor így lehetett gondolkodni: én, az ember. Azt keresi, hogy hol tudnék én bizonyosságot szerezni? Hol tudnék én a bűneimtől megszabadulni? S azt mondja: a hit által, csak hozzáteszi, hogy a szó az egyedül a hit által, s a személyes megváltóban. Így kezdődik ez a vonulata a reformációnak, ami aztán ugyanúgy felvette az államvallást és tömegdolgokat, mint az addigi Katolikus Egyház, amely sok helyütt lett államvallássá.

A kételkedőktől a kételkedőig

A hit ekkoriban így csörgedezett Európában, és jön az Újkor, amikor egy Descartes nevű úr azt mondta, hogy legjobb mindenben kételkedni. Azt mondja: az az igazság, hogy én gondolkodom. Tehát ha gondolkodom, ez egy biztos pont. Cogito ergo sum. – Gondolkodom, tehát vagyok. Csakhogy az objektivitás mindig elmegy személyes irányba, és ismét mindent kétségbe von. Elkezdődik egy hittel kapcsolatos kettős érzés. Annyira elkezdett kételkedni, hogy majdnem elveszítette az istenhitét. Mígnem elment Lorettóba – ez egy nagy Mária-zarándokhely – és ott megerősödött a hitében.

Aztán jön egy Kant nevű filozófus, aki egész életében nem hagyta el Königsberget. Egyszer csak, amikor jöttek a napóleoni hadseregek, mégis útra kel, ami olyan fordulatot tett a gondolkodásában, mint addig más dolog soha. Azt mondta: csak azt tudjuk igazolni, ami fizikailag, tapasztalatilag kimutatható, de ezt mi felruházzuk különböző fogalmakkal, és az nem is biztos, hogy úgy van, mert mi összerakjuk egy okság elve alapján. Azt mondja, nem biztos, hogy azért dörög az ég, mert villámolt, hanem mi már a kettőt összekötjük. Azt mondja, valójában csak arról lehet fogalmunk, amit tapasztalatilag meg lehet fogni. Istent meg lehet fogni tapasztalatilag? Azt mondja, nem lehet. Mi következik ebből? Az, hogy a tapasztalat és az istenhit kettévált. Ő hívó ember volt még, mert azt mondta, hogy a szívbe írt törvény őt meggyőzi arról, hogy Isten pedig létezik. Meg talán a csillagos ég is egy kicsikét, de Istent értelmileg bizonyítani nem lehet. Elveti, amit Szent Pál mondott az értelmes meghódolásról Isten előtt. A kanti gondolkodás így lett a felvilágosodás egyik oszlopa.

Utána jött egy Hegel nevű filozófus, aki mindent összekevert: történelmet, teológiát, filozófiát, mindent. Ez miért fontos számunkra? Mert ez lett a marxizmus alapja, a hegeli gondolkodás. Ő még azt állította: valami ős szellem, valami ős ok van, de ez nem más, mint a világ, ami változik, és ez azonos az Istennel. Már az Isten nem egy transzcendens ős oka volt mindennek, hanem a világ vált azzá, s azt mondja, ahogy a világ változik, úgy változik az Isten is. Panteizmusa szerint tehát, a világ maga az Isten. Ez a gondolkodás csúcsosodott ki később a német szellemiségben, amikor azt mondták, hogy mi vagyunk az übermenschenek, a legkiválóbb fajta – mert ehhez még hozzá jött egy kis darwinizmus is...

Marx hegelianus volt, átvette elődje dialektikus ugrásait, viszont a világ változásaihoz nem a szellemet kötötte, mint Hegel. Azt mondta, hogy az anyag a lényeg, itt materializmus van. A matériának a változása okozza azt a nagy felfordulást, ami a forradalmak által történik a világban. Ami dióhéjban annyit jelentett, hogy ha mindennek alapja az anyag, akkor nincs itt szükség semmiféle Istenre. Így jutottunk el ebben az időben egy olyan társadalomba, ahol a természetfelettinek már nem volt helye. Az anyag változik, az mindennek az oka, mindennek a kezdete és befejezése. Nem kell itt se istenhit, se vallás, se semmi, legfeljebb még az osztályok harca az, ami változást hoz a világban.

Bibó István szerint, valójában a nagy francia forradalom két salakterméke a bolsevizmus és a náciizmus. A marxi eszmerendszer pedig hozta a forradalmakat számolatlanul. Már majdnem magunk mögött hagytuk a két nagy diktatúrát, a náci meg a bolsevik ideológiát, amikor jöttek az egzisztencialista filozófusok. Kijelentve: az ember bele van vetve a létbe. Itt egyetlen dolog, hogy helytálljunk, nincs itt értelme más semminek, csak az ember próbáljon meg hősies lenni, és így élje le tisztességgel az életét. Ennek a gondolatnak Heidegger volt az atyja. Aztán jöttek olyan filozófusok – hála Istennek! –, akik az egzisztencializmusra azt mondták: igen, létbe vagyunk vetve, de az Isten nekünk végül célt ad, értelmet és megokolást.

Néhány visszapillantás után, máris eljutottunk a mai korba. Egy nemrégiben elhunyt, marxistából keresztény hitre tért lengyel filozófus, Leszek Kowalowski azt mondja, eljutottunk oda – és most utalok a descartes-i gondolkodásra –, hogy a mai ember már abban is kételkedik, hogy kételkedik. Itt tartunk. Ez a relativizmus diktatúrája, ezért van az, hogy Nyugaton az erkölcsi rendnek nincs szilárd alapja. Mert egyrészt kivették alóla a megokolást, az istenhitet, ugyanakkor, ha mindent

lehet ebben a világban, akkor nincs senkinek igaza. Vagy mindenkinek igaza van, neked is, neki is, nekem is. Mert ha minden relatív, a történelmi és erkölcsi igazságok is azok. Itt vagyunk, s ebben a szellemi légkörben egyetlen mozgatórugó lett a pénz. Nyakig a gazdasági válságban és a liberalizmusban, az ember tétován áll, mert nem tudja, hogy hol vannak a kapaszkodók, s merre, hogyan mehetne tovább. S ezért is mondta XVI. Benedek pápánk, hogy az embereknek vissza kell térniük a hithez, a keresztényeknek is meg kell találni az eredeti hitüket.

André Frossard egy ateistából katolikus hitre tért újságíró volt. Szerinte az ész önmagában nem tudja jobbat tenni a világot. Mert az ember felfedezi ugyan az atomerőt, de kitalálja az atombombát is. Felfedezi a számítógépet, de beleteszi a vírusokat is. Szerinte elég tapasztalatot szereztünk már a gyűlöletből, hogy tudjuk, az igazság nem e világból, hanem Istentől való. Azt mondja: az ember gondolatai gyászba döntik a földet, az Isten gondolatai az elfelejtett ünnepek. Az ember nem tudja megoldani a saját életét sem. Látjuk, mindig háborúság van hol itt, hol ott, értelmes emberek lövik egymást. Nem tudunk megoldani semmit, ha nincs egy szilárd rend. Ez az a paradicsombeli jelképes történet súlyos mondanivalója, amikor azt mondja Isten, hogy ez a jó és ez a rossz tudás fája. Ő mondja meg, hogy mi a jó és mi a rossz, mert az ember nem tudja megmondani igazából.

Hit nélkül a fény kialszik

Megírnak egy alkotmányt, és olyan alapértékeket hoznak, amiket ha jól megvakarászunk, rájövünk arra, hogy mind az Evangéliumból valók. Az Európai Unió Alkotmánya az emberi méltóságot teszi az első helyre. De a mindennapokban sajnos nem azt tapasztaljuk, hogy kijárna mindig mindenkinek – embereknek és nemzeteknek – ez a méltóság. Mert hiányzik, amit mi isteni méltóságnak mondunk, annak tudatosulása, hogy az ember az Isten képe. Ez a mi méltóságunknak az alapja. Saját képére és hasonlatosságára teremtette Isten az embert. Ezért van eredendően lelkiismeretünk, tudunk őszintén szeretni, és így tovább, tehát van isteni tulajdonság bennünk. S Jézus Krisztus nem angyal lett, vagy valami robot, vagy zombi, hanem ember. S a méltóságunkat felemelte.

Aztán beszél az unió a szabadságról, hogy jár mindenkinek. Ez sem tud megvalósulni maradéktalanul. Kis népek az unión belül nem kapják meg azt a lehetőséget, hogy saját nyelvükön beszélhessenek a hivatalban. Nem írhatják ki például, hogy Dunaszerdahely. Akkor milyen

szabadság ez? Ha az ember az ősi, tradicionális nemzeti értékeit nem élheti meg, mert az állam nyelvét kell beszélnie, akkor ott hogyan beszélhetne szabadságról? De Jézus nyomán, mi tovább megyünk: önmagában nem elég a külső szabadság sem, ha belsőleg rab lehet. Gondoljunk egy kábítószeres emberre, egy alkoholistára, de még a dohányzás is jelent egyfajta rabságot. Jézus azt mondja, hogy „mindaz, aki bűnt cselekszik, szolgálja a bűnnek”. Hogy felszabadít ebből bennünket és belső szabadságra visz. Tehát valójában az Evangélium az, ami számkra az igazi szabadságot tudja adni. A jézusi tanítás valóra váltása. Az egyenlőség. Azt lehetne megint vitatni, hogy megvalósul-e az egyenlőség ebben a világban, viszont látjuk azt, hogy még a régi demokráciák is különbséget tettek bizonyos emberek között. Mondjuk egy klasszikus görög demokráciában nem volt mindenkinek szavazati joga. Egyébként az idióták azok voltak, akik nem vehettek részt a közéletben – aki a poliszban gyakorolta a jogokat, meg élt vele, az volt a politikus, a közéleti ember, aki azon kívül volt, azt mondták idiótának. Nem volt igazi egyenlőség ebben a világban soha még, de Jézus nyomán mi azt mondjuk, hogy az ember egyenlő, mert az Isten előtt egyenlők vagyunk. Ugyanakkor a cselekedeteink is azzá kell, hogy tegyék a körülöttünk való életet, hogy személyválogatás, elfogódottság nélkül adjuk meg a másinak ugyanazt, amit mi szeretnénk, amit másokkal szemben elvárunk.

A szolidaritás eszméje is ott van az Európai Unió Alkotmányában, ami vagy megvalósul, vagy nem. S a szolidaritás Jézus Krisztus tanításában azt jelenti, hogy „Amit egynek a legkisebbek közül tettetek, nekem tettétek.” Ez a motivációja a keresztény karitásznak, ebben van a szolidaritásnak az igazi és teljes kibontakozása. Ezért is mondtam, hogy az Unió végül is keresztény értékeket tűzött ki célul az alkotmányában. Hála Istennek, nálunk az alkotmány egyértelműen kiemeli a keresztény hitnek a fontosságát. Ferenc pápa, ahogy elkezdte a péteri szolgálatát, a *Lumen Fidei* (A hit világossága) kezdetű kis könyvecskét adta ki, és azt mondja, hogy vissza kell mennünk a hit sajátos világosságához, mert nélküle az összes fény kialszik. Tehát a hit olyan, mint a világosság, az emberi életet, a társadalmat értelmezi és – értelmes úton programot adva – segíti. A keresztény embereknek a kötelességük, hogy imádkozzanak a hit kegyelméért, mert azt sajnos el is lehet veszíteni. „Uram, növeld bennünk a hitet!”

(Szentés, Keresztény Pedagógus Társaság, 2014. február 28.)

A hit kegyelmét kérve

Van abban valami gondviselészerű, hogy a Hit évét emeritus Szentatyánk, XVI. Benedek nyitotta meg és Ferenc pápánk zárja be. XVI. Benedekről, ha majd visszatekint rá az egyháztörténelem, azt állapíthatja meg, hogy az egyik legnagyobb teológusa volt a Katolikus Egyháznak. S azt máris kijelenthetjük biztossággal, hogy eddig a pápák között ilyen magas teológiai műveltséggel rendelkező, tudását hatalmas erudícióval megfogalmazni tudó pápa még nem volt.

Negyvenéves korában Joseph Ratzinger teológusként tartott egyetemistáknak egy nyári lelkigyakorlatot, amit aztán könyvben kiadott A keresztény hit címmel. Máig alapműve a XX. század teológiai irodalmának. Már ott megmutatta életének iránytűje azt, hogy milyen irányban és milyen mélységben fogja ő az Isten gondolatait tolmácsolni. Köztudott, ő az utolsó pápa, aki még tevékenyen részt vett a II. Vatikáni Zsinaton, ahol nagyon fiatalon Döpfner bíboros szaktanácsadója volt. S a Hit évének befejezése egy olyan pápára jutott, aki a hitnek



az életben megmutatkozó hatását, annak gyakorlatát, a mindennapokban való megélhetőségét mondja, tanítja és éli meg előttünk. Ezért is van olyan népszerűsége Ferenc pápánknak, mert az egyszerű emberek számára is rögtön, közérthetően megmutatja és megmondja a keresztény élet feladatait, s a Jézus Krisztushoz való tartozásnak mindennapi kötelezettségét.

A Hit évét zárjuk, de csak az évet. Az isteni erényre, a hitre továbbra is szükségünk van. Ha felnőtteket keresztelnek meg, akkor nekik szegezük a kérdést: – Mit kérsz az Isten egyházától? – Hitet. – Mit remélsz a hittől? – Az üdvösséget. – Ez a válasz. Az üdvösséget, amit nekünk nagyon nehéz szavakba foglalni. Szent Pál mondotta: „Szem nem látta, fül nem hallotta...” mindazt a jót és szépet, „... mit Isten azoknak készített, akik őt szeretik.” Mi a feltámadt Krisztusnak az életéből, a megjelenési formáiból olvassuk ki azt, hogy milyen is lesz majd az üdvösség. A kolosszei levél éppen erről szól. Szent Pál apostol egy Himnusznak megfelelő tanításban elmondja számunkra, hogy mit hozott nekünk a Megváltónk. Ő, aki a láthatatlan Istennek látható képmása. Elmondja róla azt, hogy a szentek örökösévé tett, a sötétségből kivezetett bennünket a világosságra, aztán a békesség országának a tagjaivá tett minket. Isten országában helyet kaptunk.

Ezeket el lehet és el is kell gondolkodnunk. Arra rájön az emberi elme, hogy a földi örökségek időlegesek, bármilyen nagy vagyont örököljön valaki, az csak élete végéig tart. Végül is kicsúszik a kezünkből. A szentek öröksége azonban maradandó, mert ők Isten országának a polgártársai, és mi is helyet kapunk abban a szellemi lelki közösségben, ami már itt elkezdődik. Hiszen Jézus nem azt mondta, hogy majd meghaltok, aztán a mennybe juttok és jön az Isten országa, hanem így kezdte nyilvános működését: „Térjetelek meg, mert elkezdődött az Isten országa.” S való igaz, hogy megélhetjük itt – jóllehet, részlegesen –, vagyis tapasztalatunk lehet mindannyiszor, amikor a jócselekedetnek a hatása érezhető az életünkben, és magunk is azt gyakoroljuk. Isten országa valamiképpen előrevetíthető végleges kifejtésében a mi életünkben, ezért is mondják a teológusok, hogy életünk megkezdett örök élet, mert valami tapasztalatunk már most is lehet az üdvösségről, és sajnos a kárhozatról is. De a bűnök bocsánatát, a megváltást is megkapjuk, ez Isten országának az egyik örömhíre. A másik pedig az, hogy van üdvösség. Így lehetne röviden összefoglalni. Egy örök szimbolikával, jelképpel mondja Szent Pál, hogy a sötétségből kivezetett a világosság országába. Nyilván nem arról van szó, hogy az éjszakai sötétségből örök nappalra jutunk, de amilyen rossz sötétségben ébren lenni, olyan rossz a sötétség szellemiségében élni. Mert ott az ember nem ismeri fel az utat, nem ismeri fel életének célját és teljes hiábavalóságnak gondolja az életét.



Maguk az apostolok kérték Jézust: „Növelj bennünk a hitet!”

Goethe a felvilágosodás büszke és öntudatos költője volt. Azzal a szóval halt meg, hogy „Mehr Licht!” – Több világosságot! Valahogy öntudatlanul – vagy talán nagyon is öntudatosan? – kifejezte azt, hogy az emberi észnek a nappali világosság is kevés ahhoz, hogy megtaláljuk az élet igazi célját, és valóban boldoggá lehessünk. Az igazi világosság Istentől származik. Jézus Krisztus mondja: „Én vagyok a világ világossága.”. Még a halottak hónapjában vagyunk, amikor a visszatérő refrén: „Adj, Uram örök nyugalmat nekik és az örök világosság fényeskedjék nekik!” Az Isten világossága: szentsége, jósága, szépsége, igazsága. Ez az üdvösségnek a tartalma, és erre vágyunk, ezért adunk hálát.

A Hit évében felhívták a figyelmünket arra, hogy micsoda érték számunkra a hit. A természetes élet síkján is nagy szükség van hitre, mert ahol az emberek nem bíznak egymásban, nem hisznek egymásnak, ott végül a bizalmatlanság, az örökös gyanakvás és félelem gyötri lelküket. De itt sokkal többről van szó, mint arról, hogy hiszünk-e egymásnak. Az Istennek hiszünk. S az Istenbe vetett hitünk adja nekünk azt a lelki erőt, hogy az üdvösséget minden nehézségek közepette keressük és fáradozzunk érte.

Miért hiszek és mit hiszek? Nagy folyóiratunk, a Vigília hírességeinek tette fel ezt a kérdést. Én most megkérdeztem ugyanezt az itteni hívektől, és köszönöm, hogy többen válaszoltak. Lehetne azt mondani, hogy vissza-visszatérő gondolat volt az, hisznek azért, mert a szüleik vallásosak voltak, és ebbe az irányba vezették őket. Aztán hisznek azért, mert jó hitoktatóik, jó papjaik voltak. Hisznek azért, mert az élet nagy megpróbáltatásai között is felismerték, hogy Isten vezeti őket, legyen az betegség, szerencsétlenség, a hitnek az imádságos közösségében kapnak újabb megerősítést. Igen, ezek elgondolkodtatók, és számunkra nagyon fontos támaszt adnak, amikor keressük a hitre nevelésnek a módját és eszközeit.

Jól tudjuk azt, hogy a hit az kegyelem. Az Istenből árad és órá tér vissza, de ugyanakkor a hitet erősíteni kell. Maguk az apostolok kérték Jézust: „Növedd bennünk a hitet!” Csak az értelmes embert lehet a hitben erősíteni és növelni, és ennek mindig keresni kell az útját, a jó példákat követve elsődlegesen. Az érelemre ható oktatás az élet viszontagságainak a megélése, ami a hívő emberben még nagyobb kötődést jelent az Istenhez. És a közösségnek az együttese az imádság, mert a hit egy olyan lelki adottságunk, ami egyszerre a legszemélyesebb és a legközösségibb. Ha mi hiszünk, akkor lelkünk mélyén szólít meg az Isten. Erről nem is tudunk mindig jól és megfelelő módon szólni. De nem akármiket hiszünk, hanem az egyház közösségének a hitét, amely rövid foglatában, a Hiszekegyben megtalálható. Igen, ezek a hitnek az elősegítői, és nem szabad, hogy a Hit évének bezárásával többet ne kérjük a hit kegyelmét. Az egyik válaszoló azt írta, hogy szeretné, ha egész életében megmaradhatna az Istenbe vetett hitében. Nagy és fontos kérése ez az embernek. Mit mondott Szent Pál, amikor visszatekintett az életére? „A pályát megfutottam, a hitet megtartottam...” Mert a hitet meg kell tartani, hiszen még öregkorban is el lehet veszíteni. Éppen ezért állandóan kérni kell az Urat, hogy a hit kegyelmét megkapjuk. A Hit éve erre volt felhívás, hogy ennek fontosságát magunk elé állítsuk.

Kereszttségünkől kezdődően, mi egy hitben kell, hogy éljünk, és a hit által vezérelje Isten az életünket, a szeretetnek az útján. Mert a hitben a szeretet lényeges szempont. Kérjük a hit kegyelmét, és haladjunk a hitnek útján. „Én vagyok az út, az igazság és az élet...” – mondja az Úr Jézus.

(Kiskunhalas, ünnepi szentmise, 2013. november 24.)

Jézus Krisztusban kell megújulni

Szent X. Pius pápát ünnepli egyházunk, ma rá emlékezünk, aki 1914. augusztus 20-án halt meg. Ez a pápa olyanszerű volt, mint a mostani Ferenc pápánk. Nagyon egyszerű ember, nem arisztokrata családból származott, még a neve is magyarra fordítva Szabó Józsefet jelent. Hosszú ideig plébánosként tevékenykedett, s amikor meghívták őt a pápaválasztásra, akkor már velencei pátriárka volt. Retúrjegyet vett, gondolva arra, hogy őbelőle bizony nem lesz pápa.

1903-tól 1914-ig vezette a katolikus egyházat. Mondják, abba a mély fájdalomba halt bele, hogy kitört az első világháború, s az úgynevezett keresztény nemzetek egymást gyilkolták. Pápasága idején valami nagyszerűt vitt végbe a huszadik század elején, amely sok szempontból az újkornak a kezdete lett. Nemcsak úgy, hogy elkezdődött a gyilkolás a huszadik században, ami majd folytatódott a második világháborúban, hanem a technikai civilizáció egészen újfajta formákat és életérzéseket hozott. Apollinaire francia költő, aki az első világháborúban halt meg, az avantgárd nemzedékhez tartozott, de a költőkben mindig van vátesz, valami jósló hajlam és képesség. Ő már előre látott sok mindent, ami később bekövetkezett. Igaz, Párizs sokkal fejlettebb főváros volt, mint a mi Budapestünk abban az időben, hiszen már autóbuszok, sőt már repülőgépek is elkezdtek közlekedni. Szóval Apollinaire írt egy érdekes verset, amelyből csak pár sort szeretnék felolvasni: Égöv – a címe és Radnóti Miklós fordította le:

„Végül is unod e régi világot csupa rom / Ó pásztorlány Eiffel-torony a hidak nyája béget e hajnalon / Görög és római ókorban éltél s ebből elég ma néked / A gépkocsik is ódonak zörögve futnak itt elébed / Csupán a vallás az maradt csak máig új s el nem avul soha / S oly egyszerű akár a repülők terén a gépek csarnoka / Európában csak te nem vagy antik ó kereszténység s hiába / A legmodernebb európai te vagy X. Pius pápa...”

Miért látta 1912-ben olyan modernnek X. Pius pápát? Mert olyan forráshoz tért vissza, ami mindig örök: Jézus Krisztushoz. Ez



volt a jelmondata: „Omnia restaurare in Christo”. – Mindent megújítani Jézus Krisztusban. Mivel ő – ahogy olvassuk a zsidókhoz írt levélben –, tegnap, ma és mindörökké szól hozzánk, az ő időszerűsége mindig megszólítja az embereket, így szólít meg bennünket is. Az ő tanítása, ami lecsapódott az Evangéliumban, ugyancsak örök írás. Az a hír, ami mindig hír marad. S mi az, ami mindig hír marad? Ami örök, s valamiképpen Istenhez irányít bennünket. Mert a többi dolgok elmúlnak. Avulttá válnak, mint minden, ami az emberi kéz alól kikerült. Az örök csak az lehet, ami az Isten világával érintkezik, találkozik, és odavisz bennünket. Szent X. Pius pápa éppen ezért Jézus Krisztusban akart mindent megújítani. Így újította meg akkoron a liturgiát, és elkezdte megújítani az egyházi életet, ami majd kiteljesedik a II. Vatikáni Zsinatban.

Most a Máltai Szeretetszolgálat tagjait is köszöntöm, akik részben meghívtak, részben a virágkiállításnak egyik előmozdítói. Ők, akik hivatásszerűen is foglalkoznak a szeretetszolgálattal, tudják, hogy a mi tevékenységünk a szeretet területén nem egyszerűen szociális munka. Bár sokszor sokan azt akarják, hogy minél több népkonyhát, meg olyan intézményt állítsunk fel, amiben megoldjuk a világ társadalmi feszültségeit. Amikre a hatalmaknak már nem jut erejük, vagy nem hasznos, nem kifizetődő számukra. Végezzék hát a keresztények, s mi végezzük is. Kötelességünk, hiszen maga Jézus tanít erre, de ez már következmény. Következménye a Jézus Krisztusba vetett hitünknek és egy életformának. Mert ha megfordítjuk, hogy első helyre tesszük a szociális munkálkodást, akkor nem lesz erőnk, nem lesz kitartásunk. Nem tud-



Szent X. Pius pápa jelszava: „Amit egynek tettetek a legkisebbek közül, nekem tettétek!”

juk valójában végezni az evangélizáció munkáját. De ha a forrásból indulunk ki, Jézus Krisztusból, akkor annak következménye a felebaráti szeretet, mert Jézus mondja, hogy: „Amit egynek tettetek a legkisebbek közül, nekem tettétek!”

Tehát Szent X. Pius pápa jelszava lehet a mi jelszavunk is. Mindent meg kell újítanunk Jézus

Krisztusban. Ugyanis mi keresztény emberek vagyunk, azaz krisztusi emberek. Ez annyit jelent, és a nevünkhöz hűségesnek kellene lenni, mert ahogy a mai világban sokan foglalkozásneveket viselnek, de már egyáltalán semmi kapcsolatuk nincs őseik azon foglalkozásával, amiről a nevüket kapták, ugyanúgy ma nagyon sok ember egy népszámlálás alkalmával esetleg kereszténynek íratja be magát, de már nem jelent számára életformát, nem jelent eszménycélt és meggyőződést. Ha meg akarjuk újíítani a környezetünket, amire oly nagy szükség volna, akkor Jézus Krisztusban kell megújítani, mindent benne restaurálni. Ebben a célban és szándékban álljon előttünk Szent X. Pius pápa példája és közbenjárása.

(Kecskemét, Hírös Hét, 2013. augusztus 21.)

Az aradi vértanúk és a szolgálat

Október 6-án, amikor az aradi vértanúkra és velük együtt a magyar szabadságharc valamennyi áldozatára gondolunk, akkor valamilyen találkozási és fogódzó pontot is kapcsolhatunk hozzájuk a Szentírásból. Habakuk próféta olyan korban élt, amikor az erőszak tombolt Izraelben és Júdában, és az örökös kérdésként vetődött fel, hogy miért engedi meg Isten az erőszakot. A próféta végül kapott egy látomást, egy álmot, amiben az Isten azt mondja, hogy akinek nem igaz a lelke, az elbukik, de aki igaz, az élni fog. S ezt látjuk a történelmünkben is, hogy azok, akik árulók lettek vagy gonosz ügy szolgálatába adták magukat, elfelejtettek. Az igazaknak pedig él az emléke az Isten előtt, és a nemzetben is. Így élnek előttünk az aradi vértanúk, és mindazok, akik talán névtelenek, de hozzájárultak a haza és az ország szolgálatához.

Arra is jó emlékeztetni önmagunkat, hogy a Katolikus Egyház óriási áldozatokat vállalt. Több főpapot elmozdítottak akkor a székből, papokat végeztek ki, s mintegy háromszázat eljárás alá vontak, akikre hosszú börtönbüntetés várt. S ha már a vallási hovatartozásnál vagyunk, az aradi vértanúk közül tizenegyen katolikusok voltak. Elmondhatták magukról azt, amit Szent Pál mondott Timóteusnak, hogy amit tőlem láttál, azt kövesd. Mert a példák mindig vonzanak, a szavak pedig elszállnak. S az Evangélium abban a kettős szorításban és dinamikában szól hozzánk,





Thorma János: Aradi vértanúk című festménye

ami egyszerre a hitnek és a szolgálatnak a megvallását, illetve megvalósítását kívánja tőlünk.

A mi életünkben a felebaráti szeretet az, ami aranytartalékot és aranyfedezetet ad a hitünknek. Ha most az aradi vértanúkra gondolok, közülük kettő mindenképpen kapcsolható a mi szolgálatunkhoz. Feljegyezték az utolsó szavaikat, illetve megőrizték, amiket azokban a napokban írtak. Aulich Lajos azt mondta utoljára, hogy: „Szolgáltam, szolgáltam, mindig csak szolgáltam. És halálommal is szolgálni fogok! Forrón szeretett magyar népem és hazám, tudom, megértik ezt a szolgálatot.” Török Ignác pedig így nyilatkozott meg: „Isten legmagasabb ítélőszéke elé állok. Életem parányi súly csupán, de tudom, hogy mindig őt szolgáltam.” Egyébként most tudtam meg, hogy Török Ignác leszármazottai – azt hiszem szépunokái – a Brenner testvérek, mint papok, akik közül egy a forradalom után mártírhálált halt, vértanúvá lett.

A szolgálat, az teszi igazzá a mi hitünket. A miniszter szó eredetileg szolgálatot jelent, de a mai gondolkodásunkban már inkább egy hatalommal bíró nagyurat. Aki ha jól végzi a feladatát, akkor biztosan szolgál is. A mi életünknek viszont szolgálattá kell lennie.

Magyar hazánkért ajánlom fel ezt a szentmisét, amely mindig rászorul az imádságra, az érte való könyörgésre és arra, hogy elgondolkodjunk azon: országunk jövője rajtunk is múlik. És bajban

van az ország, ezt nem kell különösebben magyarázni. Most talán gazdaságilag kezdünk kilábalni, de azok a demográfiai mutatók, amelyek arról tanúskodnak, hogy sokkal többen halnak meg, mint ahányan születnek, nagyon elszomorító és elgondolkodtató. Nem szólva arról, hogy a fiatalok közül sokan elvándorolnak, másik országban remélve boldogulást. Sokan nem látnak életcélt, perspektívát, és nem is keresnek, csak élnek egyik napról a másikra. Elkeserítő ez, s nagyon szükséges, hogy imádkozzunk magyar hazánkért.

Október 6-a és az ötvenhatos forradalom kitörésének az évfordulója közé esik a Magyarok Nagyasszonya ünnep, amikor emlékezünk arra, hogy Szűz Mária – Szent István rendeléséből – a mi Nagyasszonyunk. Kérnünk kell őt, hogy imádkozzék értünk és járjon közbe ezért a népért, mert hazánk, Magyarország éppen a népeisége miatt nagyon nagy veszélyben van. Van még remény? – kérdezhetnénk. Ám választ keresve mindig arra a meggyőződésre juthatunk, hogy csak akkor, ha a hitünkben átállítjuk a gondolkodásmódunkat, és meg tud változni népünk mentalitása.

De vajon megváltoztatható ez a mentalitás? Nagyon nehéz meggyökeresedett emberi gondolkodásokat átalakítani, mégis Jézus azzal kezdte az igehirdetését, hogy: „Térjete meg és higgyetek az üdvösség örömhírében!”, „... mert elközelgett az Isten országa!” Erre a megtérésre lenne szükségünk, hogy a hitünket megvalljuk, és abból adódóan szolgáljunk, mert elkecsesítőek a hit megvallásának jelenlegi adatai. A hit ad erőt ahhoz, hogy elviseljük a nehézségeket, és szolgálni tudjunk. Ezért a mai estén, amikor hazánkért ajánlom fel ezt a szentmisét, mi is kérjük hitünknek megerősödését, kérjük azt, hogy tudjuk a felebaráti szeretetet gyakorolni a szolgálat által abban a környezetben, amelyben éppen élünk. Mert nem általában kell a hazáért meg országunkért dolgozni, hanem azokkal a mindennapi cselekedetekkel, amelyek éppen ránk várnak, és megvalósítást követelnek tőlünk. Így próbáljunk emlékezni, ünnepelni és imádkozni. S az imádságot meg kell sokszoroznunk, kérve a Magyarok Nagyasszonyát, hogy ne hagyja elveszni Szent István népét.

(Kalocsa, Szent József zárdatemplom, 2013. október 6.)

Szűz Mária – hitünk anyja

A lorettói litániában sok szép jelzővel illetjük Szűz Máriát. Ezek sorát azzal is gazdagíthatnánk a Hit Évében, hogy ő hitünknek az anyja. Amikor ő megszületett, akkor nem ismerte a világ, rejtettségben élt, de élete nagy fordulói mindenképpen a hit megéléséhez kapcsolódtak. Az angyali üdvözléttől egészen Jézus Krisztus feltámadásáig, az isteni üzenet és ígélet nagyon nagy hitet követelt tőle.

Gondoljuk meg, Jézus fogadását, amelynek mikéntjét ő sem tudta. Fel is teszi a kérdést: „Hogyan történik mindez, hiszen férfit nem ismerek?” Hinnie kellett azt, amire nem volt még példa az üdvösség történetében. Olyasmi igen, hogy valaki később, öregségére gyermeket várhatott, de hogy valaki lány léteire férfi nélkül fogadjon, nem volt példa. Az isteni erőnek a hite Szűz Máriát nagy próba elé állította, de nem mutatott semmi kétséget. Szent József igaz ember volt, de ő már viaskodott a kétség kérdéseivel, Szűz Mária várandóságát illetően.



A hitére Szűz Máriának Jézus megszületése után is szüksége volt, mert ha egyszer Isten Fia, akkor emberi ésszel elvárható, hogy Isten úgy gondoskodjék róla, a megtestesült második isteni személyről, hogy legalább mindaz kijárjon neki, ami általában egy gyermeknek kijár, s a születése méltó helyen történjék. József és a már vajúdó Mária mégsem kaptak helyet a szálláson, ami ugyancsak

hitet kíván. Hát valóban Isten Fia a születendő? És ha egyszer ő a békességet hozza, ahogy az angyalok éneklék karácsonykor, akkor miért kell neki a békétlenségnek a céltáblájává lenni? Miért kell Egyiptomba menekülnie?

Jézus emberi oldalával ismerkedett meg Mária, ezért mindig hinnie kellett. A tizenkét éves Jézus mondja: „Nem tudtátok, hogy atyám házában kell lennem?” Ha egyszer Jézus Isten Fia, akkor hogy van az, hogy növekedik korban, kedvességben, bölcsességben Isten és az emberek előtt? Az Istennek kell tanulnia? Az Isten mindent tud. Az Ószövetség embere mondta, hogy még ki sem gondolok valamit, te már tudod. Jézust mégis Máriának kellett megtanítania beszélni, szobatisztává válni, népe kultúrájára, ami újabb kérdést vet fel: Ha egyszer Isten Fia, akkor miért nem tud mindent? – Ennek megválaszolására is hitre volt szüksége Máriának. És csak utána jöttek még a legnagyobb próbatételek. Amikor Jézus már tanít, egyszer mondják neki, hogy itt van anyád és itt vannak a testvéreid. Mire ő: „Ki az én anyám, kik az én testvéreim? Azok, akik megtartják az atyám akaratát.” El lehet képzelni, hogy egy anyának mekkora próbatétel egy ilyen kijelentés, de valahogy a hit az egész életét átjárta. Nem különült el benne a hitnek egy vallásossági formája a mindennapoktól. Ez abból is kiderül, ahogy a pásztoroknak, vagy az agg Simeonnak a szavait megfontolja, meghallja, szívébe vési. Az emberi szív a Bibliában az emberi személyességet járja át. Mária életét az állandó hit járta át, és ezzel példát mutat nekünk, mert a mai európai emberek nagy részének a hit csak egy ünnepi öltözék. Most felveszem, mert elmegyek a templomba – mondják ezek az emberek –, hiszen ott kell hinni. Másutt nem kell, ott megvannak a piacnak, az életnek a szigorú törvényei. Holott a hitnek át kell járnia az életünket. S azt tapasztaljuk, azért kellett bevezetni a Hit évét emeritus Szentatyánknak, XVI. Benedeknek, mert ő nagyon jól látta azt, hogy az európai, észak-amerikai társadalmak, amelyek legkorábban lettek kereszténnyé, már nem őrzik elevenen azt a hitet, ami korábban megvolt. Hála Istennek, hogy a világnak vannak olyan pontjai – Afrika, Távol-Kelet, Dél-Amerika –, ahol sokkal inkább megélik az emberek a hitüket. De öreg kontinensünkön az úgynevezett szekularizáció – elvilágiasodás – kikezdte a hitet. Ezt láttuk a legutóbbi népszámláláskor, amikor a vallási adatokra is rákérdeztek. Csaknem kétfélmillió ember válasz nélkül hagyta ezt a kérdést. Pedig már

nem üldözik a hívőket, s bizonyos, hogy a választ megtagadók jó része meg is van keresztelve, és gyakran vannak olyan helyzetek az életében, amikor kétségbe esve imádkozik. De ha megkérdezik tőle, ő távol tartja magát, mert legjobb a semlegesség, sehová se tartozni. Úgy gondolja: a magam módján vallásos vagyok, abba ne avatkozzon senki, hogy én ezt hogyan élem meg, ez az én magán-ügyem. Holott Jézus azt mondja: „Ha valaki megvall engem az emberek előtt, én is megvallom a Mennyei Atyám előtt.”

Aztán egy másik mutatója a hitetlenségnek, hogy most, amikor a hitoktatás és az etika választhatósága kötelező lett első osztályban, ötödik osztályban, akkor nagyon sokan az etikát választották. Olyanok, akik születése után megkereszteltették a gyerekeiket, s az oltár előtt ünnepélyesen megígérték, hogy katolikus módon nevelik. Beírátták az etikára. Nehogy a hittanórára járóknak azt mondják, hogy vegyen részt a vasárnapi misén, hagyják a szegény gyereket aludni, meg egyébként is megyünk vasárnap ide-oda, szórakozni, buliba... Legyen inkább az etika, ha már annyira erőltetik, hogy mégis tudjon köszönni, meg megköszönni, de hogy hívő legyen, arra – sajnos sokan gondolják – már nincs szükség.

A hitetlenségnek a megléte az életünkben, a mindennapokban szörnyű dolog. Gondoljunk arra, amikor a társunkat hazugságon kapjuk. Borzasztó helyzet, hiszen arról van szó, akiben hittem, akiben bíztam, akit szerettem, s már nem hihetek neki és nem bízhatok benne. De annak milyen rossz, aki Istenben nem hisz? Hiszen annak az élet nagy fordulójánál sincs mibe kapaszkodnia, mert a hit szükséges az üdvösségre és ahhoz, hogy talpon tudjunk maradni a legnagyobb nehézségek közepette is. A Szűzanya a kereszt alatt is hitt. Állt és nem rogyadozott. Hozzá nem jött az angyal, mint Ábrahámhoz, amikor próbára tette az Isten, hogy áldozza fel a fiát, ahogy a pogányoknál szokás. Szűz Máriához nem jött angyal, hogy levegye Jézust a keresztről. Állnia kellett. Ő akkor is hitt, amikor már senki sem. Az apostolok elmentek, és Mária Magdolna sem hitte azt, hogy Jézus fel fog támadni. Szűz Mária hitt, neki ehhez nem kellett megjelenie a feltámadt Krisztusnak: „Ugye, megmondtam anyám, hogy feltámadok!” – És az ő hite erősítette meg az apostolok hitét.

Ő a hitünk anyja. Ezért a II. Vatikáni Zsinaton egy csodálatos szép okmányt adtak ki, a Lumen gentium-ot, ami az egyházzal szól. Az egyház ősképevé, ikonjává ebben az alkotmányban oda-



Érseki szentmise a hercegszántói Vodica-Máriakert kegyhelyénél

teszik a Szűz Anyát, hogy ő az egyháznak a példája a hitben, a zárándokúton, amelyen haladunk életünk folyamán. Mert a zárándoknak is hitre van szüksége, hogy oda fog-e érni, megéri-e a törődést, a fáradozást, hogy ott majd találkozik az Istennel. S ezen a zárándokúton Mária vezetője és ikonja az egyháznak. Magába foglalja mindazt, amit az egyháznak tennie kell, hogy anyja a keresztség által a népeknek, és ugyanakkor vezérlő csillaga is a Jézus Krisztus felé vezető úton. S a Szűzanya nekünk is azt mondja, hogy higgyünk.

VI. Sándor pápáról tudjuk, ő vezette be az „Üdvözlégy Mária!” imádságba az „imádkozzál érettünk, bűnösökért” sort. Mert VI. Sándor Pál pápa nem tartozott a legerkölcösebb pápák közé. Hitében mindig a legtisztább ortodox volt, de a magánéletében voltak kisiklásai, amik az említett sor bevezetésére ösztönözték. Szent Ágostonnal mondhatnánk, hogy: Oh, szerencsés vétek! Hiszen azóta nagyon sok ember fordulhat így Máriához: „imádkozzál érettünk, bűnösökért”, és ő hisz bennünk. Ady Endre – aki magát az

élet rosszul nősült vejének mondta, s eléggé zaklatott életet élt –, a Pócsi Mária című gyönyörű versében a Pócsról jövő zarándokokról ír, akik Máriát köszöntötték, dicsérték: „Mikor már minden hit-húr elszakadt, S az emberben a barátja se hisz már”, akkor jön Mária. Amikor az emberek fogadkoznak, még egyszer, még egyszer, már nem is hiszünk nekik. De Máriához oda lehet menni, s a verset úgy fejezi be a költő, hogy áldott légy, mert „ma találkoztam véled”. Mária hisz bennünk, ő a bűnösöknek is a szószólója, ezért odafordulhatunk mindig hozzá bátran, bizalommal, s miután elé álltunk, erősebb hittel távozhathatunk. Ünnepebb lélekkel és erősebb hittel, amit magába foglal a Hiszekegy, és ami a mindennapi életéhez szükséges.

A Hit évét egy csodálatos enciklikával indította el XVI. Benedek pápánk, ez a Porta Fidei (a Hit Kapuja). S most úgy zárul ez az év, hogy XVI. Benedek és Ferenc pápa közös enciklikája is megjelent Lumen Fidei (a Hit fénye) címmel, amelyet már magyar nyelvre is lefordítottak. Ez az enciklika a Hit Évének mintegy összegzéseként odafordul a Szűzanyához egy imádsággal. Az emlékezés végén én is ezt teszem, Szentatyánk imáját kölcsönözve mindannyiunk nevében imádkozom:

„Ó, Anyánk, segítsd a hitünket! Nyisd meg a hallásunkat a Szóra, hogy felismerjük Isten hangját és az Ő hívását. Ébreszd föl bennünk a vágyat, hogy elhagyva földünket, és befogadva az Ő ígéreteit, kövessük az Ő lépteit. Add, hogy megérintsen bennünket az Ő szeretete, hogy mi a hittel meg tudjuk érinteni Őt. Segíts, hogy teljesen ráhagyatkozzunk, higgyünk az Ő szeretetében, főként a szorongatás és a kereszt óráiban, amikor a hitünknek érettebbé kell válnia. Ültesd el hitünkbe a feltámadott örömét. Emlékeztess minket, hogy aki hisz, soha nincs egyedül. Taníts minket Jézus szemével látni, hogy Ő legyen a világosság utunkon. S hogy a hit e világossága egyre növekedjék bennünk mindaddig, amíg el nem jön az alkony nélküli nappal, aki maga Krisztus, a te Fiad, a mi Urunk!”

(Vodica, érseki szentmise, 2013. szeptember 8.)

Házasság, család

– a legföldibb szentség

Mindenki tudja, hogy a házasság körül gondok-bajok vannak manapság. Lehetne statisztikai adatokat sorolni a válásokról, a gyermekvállalásról, a házasságon kívül születettek arányáról, de nem szabad csak a magunk korát vádolni. Egy alkalommal összeszedtem az ifjúságot eléggé kritikusán megítélő szövegeket. Az egyik az agyagtáblákról való volt, a másik Platónról, a harmadik Shakespeare-től, és mind szidta az ifjúságot, mondván: bezzeg a mi időnkben nem így volt! Ezeket a nagyon régi véleményeket felolvastam a hallgatóságomnak, és mindenki bólogatott, hogy manapság bizony ez a helyzet, ez az igazság. Végül elárultam nekik, hogy akkoriban vélekedtek így az ifjúságról, amikor még nemhogy mi, hanem az őseink sem éltek. S a kritikus vélemények ellenére, generációk sokasága nőtt fel és óriási változásokon ment át a világ. Csak a fiatal-ság megítélése, kritikája állandósult? – Valamiképpen így van ez a házassággal is...

A Bibliában a paradicsombeli történet azt akarja elmondani, hogy ott a kezdet kezdetén valami nagy meghasonlás történt, amikor az ember nem engedelmeskedett Isten parancsának. A következő lépés az volt, hogy a férj és feleség egymásra mutogatott, s gyerekeik között már gyilkosság is történt. Ezért mondja Pázmány szörnyülködve, hogy a mi okulásunkra írták, mert ugyanezek máig előfordulnak.

Jézus Krisztus gyakran utal a kezdetekre. „Mondatott a régieknek... én pedig mondom nektek!” A házassággal kapcsolatosan utal a váló levélre a Hegyi beszédben, és nemcsak a nők jogait, ha-





A kecskeméti (Széchenyiváros) Szentcsalád plébánia

nem a házasság rendjét is vissza akarja állítani. Akkoriban ugyanis azon filozófáltak különböző rabbi iskolák, hogy mi lehet a legkisebb ok egy asszony elbocsátására. Már a lekozmált ételt is fontolgatták felvenni a válóokok közé. Jézus ezeket lesöpri, s visszaállítja a nők jogait, visszaállítja azt a rendet, amit Isten megalkotott. Erre úgy is áldását adja, hogy részt vesz a kánai menyegzőn, s valamiképpen visszaállítja a gyermek jogát is, mert azt mondja, hogy „Legyetek olyanok, mint a gyermekek...” Rájuk mutat, mondván, hogy aki megbotránkoztat (bántalmaz valamilyen módon) egy gyereket, annak „Jobb volna, ha malomkövet kötnének a nyakára és a tengerbe dobnák...”, akkor azt nem felejtik el az emberek.

Jézus úgymond restaurálta a házasságról alkotott képet – ami az isteni tervben volt –, mintegy megerősítve a felbonthatatlanságot. Ezt a Katolikus Egyház mind a mai napig vallja. Jézus korában már terjedt a monogám házasság, de még a többnejűség is nagyon gyakori volt. Olyannyira, hogy a Szentírásból sem tudja senki kimutatni azt, hogy egy férfinak csak egy felesége lehet. Ez így nincs leszögezve a Bibliában, és mégis vallja a keresztény világ. Miért? A szent hagyomány alapján. Hiszen az sincs benne a Szentírásban, hogy nekünk a vasárnapot kell ünnepelni. Ezt már az egyház hagyománya hozta, attól kezdődően, hogy Krisztus feltámadt. Hasonlóan egyházi szent

hagyomány – és a keresztény világban azt vallja mindenki –, hogy a házasságnak monogámnak kell lennie.

Jézus azzal, hogy visszahelyezte a maga rendjébe a házasságot, a jelenlétével szentséggé is tette azt. A szentség pedig olyan valóság, amiben jelen van az Isten. Ő ott van a kánai menyegzőn, és azáltal, hogy kimondja: „amit Isten egybekötött, azt ember szét ne válaszsza”, a legföldibb szentséggé teszi a házasságot, amiben benne van az ember akarata is.

Ezen sokat gondolkodtak később az apostolok. Mit mondott Jézus, hogyan kell ezt értelmezni? Szent Pál meg is jegyzi, hogy nagy titok ez a házasság, fölöttébb nagy titok... Majd arra a hasonlatra jut, hogy ha Jézus Krisztus a vőlegény, akkor az egyház a menyasszonya, s felette nagy titok, de a kettő szent kapcsolata felbonthatatlan. Nem véletlen, hogy ebből adódóan a Katolikus Egyházban a papság mindig férfiakból áll, ahogy az Anyaszentegyház kifejezés sem véletlen.

Felette nagy titok. – Már ez is jelzi, hogy nincs egyenes útja a boldogságnak a házasságban sem, különben nem lenne annyi boldogtalan ember. Mert az igazi boldogság a krisztusi tapasztalat szerint következmény, amit nem lehet direktben keresni. A Hegyi beszédet Jézus a nyolc boldogsággal kezdi. Mond különböző életállapotokat – lélekben szegények, igazságot szomjazók, békességszerzők –, majd utána jön az, hogy boldogok, mert övék lesz ez meg ez. Tehát a boldogság következmény. Sokan azt hiszik, akik házasságra lépnek, mindjárt a legboldogabb életállapotba kerülnek. Pedig csak egy áldozatos életformát választanak, az önmagunkról való lemondást a másikért és a gyermekekért. Aki csak önmagát akarja boldogítani, az önzővé válik. A jézusi tanításban, hogy boldog legyen egy házasság, az épp annak a dialektikáján alapul, hogy ő nem a maga boldogságát keresi, hanem a másikat, a családját, mert ahogy Jézus mondja: „Nagyobb boldogság adni, mint kapni.”

A Szentháromságos Isten közösségére is rámutat a földön a család. Mert maga az Isten egy, de nem magányos, annak a közösségnek valamilyen földi vetülete kell, hogy legyen. Ezért is mondják a II. Vatikáni Zsinat óta, hogy az igazi keresztény család Ekleziola, tehát kisegyház, legalábbis olyannak kellene lennie. Ha nem olyan, akkor annak oka az, hogy mi nem mindig vagyunk azon az úton, ami Krisztustól elgondolt, és nem vállaljuk az áldozatos, önzetlen életformát.

Jézus többször beszélt arról, hogy az emberek előtt van keskeny meg széles út. Az előbbi jelenti Jézus tanításában a nehézségeknek a vállalását, az utóbbi pedig az, ahogy az ember a korszellemmel teljesen azonosulva halad. A korszellem mindig felvet olyasmit, ami az embereket a könnyebb irányba tereli. Ma eljutottunk a végletekig a könnyebbségekben, tehát semmiféle megkötöttséget nem akarnak az emberek vállalni. Először figyelhető meg az európai történelemben, hogy nem is szentség a házasság, csak valami együttélés, amit könnyedén felszámol bárki, ha úgy véli, nem tud kijönni a másikkal. Utána jött a legkülönbözőbb módja a társkapcsolatoknak. Most már teljes polgárjogot nyert – legalábbis azt akarják, hogy nyerjen – az egyneműek házassága is. Mert majd mindenki eldönti, hogy milyen nemű, meg ilyesmi. Egyszerűen nem is tudja az ember, hogy hova visz ez, de bizonyos, hogy ez a könnyebb útnak a választása. Nekünk, keresztényeknek kellene kiállni és elmondani, hogy mi ezzel nemhogy nem értünk egyet, hanem teljesen másként akarunk élni.

A keresztény házasság kétszintű. Épül a bioszra és a dzoéra. A biológiai részét, úgy gondolom, nem is kell megmagyarázni a mai fiataloknak, mert szinte már csak testi kapcsolatokban gondolkodnak. Holott egy jó házasságban a biosz társul a dzoéval, a magas lelki értékekkel. Csakhogy már szellemi dolgokban is sokszor láthatók különbségek házastársak között, nemhogy a lelkiekben. Ez nemcsak abból adódik, hogy eltérő érdeklődésük van a fiataloknak, hanem abból is, hogy egyáltalán nem szánnak elég időt egymásra. Sem egymásra, sem a gyerekeikre nincs idejük, ezt különböző felmérések igazolják. Mindenki éli a maga életét, az egyik erre megy, a másik arra, s ha együtt vannak, azt a kevés időt is a tévészésre pazarolják, nem a meghitt, a lelki gondjaikat őszintén feltáró beszélgetésekre. Hogyan alakulhatna ki így erős, egy életre szóló lelki kapcsolat? Nekünk, keresztényeknek egyszerre kell vallanunk a biológiai és természetfeletti közösség valóságát. Azt mondjuk, hogy ebből adódóan leszünk tudatos társai a Teremtőnek. Tehát a gyermekvállalás is igazában a teremtésnek a meghosszabbítását jelenti. „Szaporodjatok, sokasodjatok, hajtsátok uralmatok alá a földet!” – hagyta ránk Isten a teremteskor. Ennek manapság, itt Európában, nemigen teszünk eleget, mert a fehér ember – egy-két országot kivéve – folyamatosan fogyatkozik.

Az köztudott, hogy egyre inkább kitolódik a házassági korhatár. Míg három évtizeddel ezelőtt is huszonöt éves korukig férjhez men-



Than Mór: Szent család című festménye (1878)

tek a nők, harmincéves korukig megnősültek a férfiak. Annak előtte még korábban, ami az orvosok szerint biológiailag jobb volt, a szülés szempontjából. Most kitolódik, sőt sokszor elmúlik az idő. És egyre több nő kapkodva, az anyaságot az utolsó pillanatra halasztva próbálkozik a gyermekvállalással, remélve, hogy boldog lesz általa. Holott a gyermek nem eszköze a boldogságunknak, nem azért vállal-

juk, hogy minket boldogítson. A gyermeket önmagáért kell vállalni, s ha felnőtt, el kell tudni engedni. Mert ha egy felnőttet is állandóan babusgatnak a szülei, az rengeteg – sokszor váláshoz vezető – konfliktus melegágya. El kell tudni engedni, hogy majd egy másik szinten visszatérjen. Tehát ebből is látszik, hogy nem a magunké a gyerek ilyen szempontból. Nem lehet eszköze a mi boldogságunknak. Nekünk az a célunk, hogy az ő élete legyen majd teljesebbé a saját családjával.

A keskeny úton való haladás azt is jelenti, hogy odafigyelünk a lelki dolgokra, mert sokszor sok minden könnyebb volna. Csak egy nagyon egyszerű példa: ott a vasárnap, hát aludjon az a gyerek, egész héten iskolába jár, ne keltsük már fel a reggeli misére! Majd dél felé felkel, ha méltóztatik ebédelni, utána számológéppel játszik, vagy bandázik a barátokkal, és csak évekkel később vesszük észre, hogy

amit kérünk tőle, azt már nem hajlandó teljesíteni, úgy el van kényeztetve. Keskeny úton való haladás, ha igenis felkeltjük a gyereket. Menjél el a misére, mi több: gyere el velem! Sok helyütt leteremttem a gyerekeket, amikor hittant tanítottam. Megkérdeztem, hogy kit látott imádkozni a családban, szokott-e lenni közös imádság? Az apját a legtöbb gyerek soha nem látta imádkozni. Az anyját sem nagyon. Csak a nagymamát. Közös imádság pedig esetleg karácsonykor van a hittanos gyerekek családjánál is, az ünnepi ebéd előtt... Pedig Teréz anya azt mondta, hogy amelyik család együtt imádkozik, az együtt is marad.

Sokszor elfelejtik az emberek, hogy egymás iránt is meg kell tudnunk bocsátani. Egy-egy családban, amikor válásra került a sor, sokszor bosszúval, gyűlölettel találkoztam. Holott a családban megvalósuló béke ott kezdődne, hogy próbáljuk meg a rend nyugalalmát Istennel, önmagunkkal és egymással megvalósítani. Ferenc pápánk nagyon sokat beszél arról, hogy vigyázzunk a szavainkra. Mert a meggondolatlan kijelentések, sértések, rágalomok, pletykák a családokban is sok konfliktust tudnak idézni. Az örökös veszekedések, civódások pedig a végleges elhidegülések, elválások előzőngéi. Szent Jakab apostol mondta, hogy aki szavában nem vét, az erős férfi. Tehát tudjunk megköszönni valamit, figyelmesnek lenni a másikkal szemben, odafigyelni egymásra. XXIII. János pápa szerint a családnak az egyik békés formája az, ha az ember mindent észre is vesz, keveset tesz szóvá és sokat eltűr. Van, amikor szólni kell, de ha mindig ugyanazt mondjuk, akkor egy idő után elvesztik erejüket a szavaink. Na, már megint feltették ugyanazt a lemezt, jegyzik meg ilyenkor a családtagok, ismerősök. Azt mondja Szent Péter apostol: ne átkozzatok, hanem áldjátok egymást! És a szónak az áldása, a másikért való imádság. Ami a családnak a békességét és a szeretetben való életét elősegíti, az mindenképpen a szenvedélyeknek, az indulatoknak a sakkban tartása. A házasság békéjéért, a családjáért imádkozni kell, hiszen a legföldibb szentség...

(Kerekegyháza, Házások Hete, 2014. február 22.)

A szent zene állandósága

Kétszáz éve felújított és újraszentelt templom ünneplése, illetve a most felújított orgonának a megáldása az, ami összehozott bennünket ezen ünnepi alkalommal. Azért a mai napra, a farsang végére helyeztük ezt az ünnepi szentmisét, mert a kezdődő nagyböjt már nem engedné meg, hogy a zene azt a kivirágzását ünnepelje, amit egyébkor a templomi szolgálatával betölt.

A mai evangéliumi szakaszunk Jézus gondviseléséről szóló gyönyörű tanítása, amelyben a hasonlatok örökre emlékeztetessé teszik számunkra, hogyan kell bízunk Isten jószágában, s miután elég a napnak a



maga baja, nekünk elsődlegesen Isten országát kell keresnünk. Megemlíti Jézus az ég madarait, amik nem gyűjtenek csűrökbe élelmet, mégis megélnek, mert a Mennyei Atya gondoskodik róluk. S mivel szolgálják meg a madarak ezt az isteni gondoskodást? Vannak – mint tudjuk – az ember számára roppant hasznos madarak, és vannak, amelyek tollazatukkal vagy a hangjukkal adnak különlegesen szép élményt. Sokan felbontották már a modern technika segítségével a madarak füttyét, ámulattal állapítva meg, hogy a legnagyobb zeneszerzők is megirigyelhetnék azt a hanggazdagságot, ami egy kismadárnak a torkán kijön. A 104. az egyik legszebb zsoltára az Ószövetségnek, A teremtés himnusza. Végigveszi a szent író, hogy Isten mi mindent teremtett, amiért nekünk áldani kell őt. S megemlíti a madarakat, ahogy az ágak közt énekelnek Istent dicsőítve, s az embert jókedvre hangolva. Egy másik zsoltár szintén a madarakról

szól, hogy a veréb is fészket talál magának, ez az egyszerű kismadár, én pedig oltárodnál Uram ezért magasztallak téged. Összeköti a madár énekét az ember énekével, mert mindkettő dicsérheti az Istent.

Ma külön szaktudomány vizsgálja, hogyan hat az ember lelkére a zene. Mindenki észrevette már, hogy teljesen más érzelmekeket vált ki benne a szórakoztató zene, mást a katonai induló, és megint mást a templomi szent zene. Az egyik táncra, a másik menetelésre készítet, a harmadik viszont a mi kultúránkban lélekfelemelést és összeszedettséget ad.

A szent zene Istent dicsőíti, az embert megszenteli, és ezzel betölti a hivatását. Az Istent hatalmáért, jóságáért, nagyságáért kell dicsőíteni. Nem neki van rá szüksége, hanem nekünk, embereknek, mert így emelkedik fel a lelkünk. S az embert összeszedettebbé tudja tenni a szent zene.

Emeritus pápánk, XVI. Benedek közismerten nagy zenekedvelő, zeneértő ember volt, és remekül zongorázott. Sok alkalommal szólt az énekesekhez, zenészekhez értő módon. Egy kötetben összegyűjtötték ilyenfajta megnyilatkozásait, amelynek címe az volt: A



Metszet az Érseki Könyvtár egyik 500 éves kötetéből (Margarita Philosophica, Strassburg, Johann Grüninger, 1515.) Ennek a ritkaságokban gazdag egyházi bibliotékának a jövő évi időszak kiállítása éppen a zene témakört öleli majd fel

Logoszra hangolva. A Logosz az Isten igéje. Az Isten igéje Jézus Krisztus, aki azért, hogy belépett a világba, Isten szavát testesítette meg. Az igazi szent zenének rá kell hangolódnia arra az isteni szóra, ami megváltó és üdvözítő, és ez a zene átível a másik világba is. Amíg nem tudták rögzíteni a hangokat, a zene, a dal a pillanat művészete volt. A legnagyobb zeneszerzők vagy zeneművészek is csak azt a pillanatot tudták megjeleníteni, mert az elszállt hangokat csak emlékezetből idézhették vissza. Attól az időtől kezdve, hogy az ember tudja rögzíteni a hangokat – kottákon, sőt az elmúlt évszázadban már hanghordozó eszközökön – ez is egy nagy csoda. Van valami állandósága a zenének, de végül is a földön minden zene egyszer csak elhalkul, megszűnik, de az a zene, az ének, ami a Logoszra hangolódik, az folytatódik. A patmoszi látnok – a Jelenések könyvének szerzője – azt mondja, hogy ő azt látja, a megváltottak új éneket énekeltek az Isten dicsőítésére, mert ez az ének fog megmaradni. S valamiképpen mindazon zene, amely vallásos ihletésű – és főként a liturgiának a zenéje –, az valamit megízleltet ebből az örök és új énekből, amit csak azok tudnak megtanulni – mondja Szent Ágoston –, akik felkészültek az örök életre.

Új éneket, Istent dicsőítőt énekelni hivatott az orgona is. Albert Schweitzer orvos-teológus nagy orgonaszakértő volt. Azt írja, hogy Johann Sebastian Bach mindig úgy játszott, mintha magának az Istennek játszott volna. Nem az embereknek elsődlegesen, hanem az Istennek. Van ebben valami nagyszerű kettősség. Minél inkább Isten dicsőítésére és az ő tiszteletére szól egy zene, annál inkább megneemesíti az embert és felemeli, mert ott, ahol az emberek csak maguknak akarnak zenét szolgáltatni, mondjuk azért, hogy kikapcsolódjanak és szórakozzanak, ott valamiképpen mindig támad egyfajta hiányérzete is a hallgatóknak. Hiszen ahogy vége van, már nincs is tovább hatása az emberre. A szent zene viszont átnyúlik az üdvösségbe.

Ha van a zeneszerszámok között rangsor, akkor igazuk van a régieknek, hogy az orgona a hangszerek királynője. Az Isten dicsőítését szolgáló legkiválóbb hangszer. A mai liturgia megengedi, hogy sokféle hangszer legyen már, főként az ifjúsági miséken szeretik a gitáros zenét, de ne felejtjük el, az örökké klasszikus hangszer a templomban az mindig az orgona. Ahogy egy nagy orgonának a regiszterek és sípok között egységet kell alkotnia, harmóniát, ugyanúgy azoknak, akik hallgatják, harmóniában kell lenniük. Az egyház kö-

zösségének a harmóniájában. Azt nem is tudják általában az egyszerű hallgatók, hogy az orgona egyszerre nagyon sok sípot működtet. Amikor egy hang szól, akkor sok hang szól mögötte, csak nem vesszük észre, mert olyan szépen össze van hangolva. Valahogy ilyennek kellene lenni minden emberi közösségnek is, amikor egy hangot megnyomnak, és sok mögötte van, akkor az egységben, harmóniában legyen. Főként egy olyan zaklatott világban, amilyenben mi élünk, hogy háborúságok vannak, örökös veszekedések, összetűzések, békétlenség, ott egy ilyen eszköz jó példát mutat arra, hogy a rend nyugalmat, a lélek békességét akkor lehet megvalósítani, ha egy közösség, egy templomi és egyházközség ilyen egységben és harmóniában van.

Szép ünnep a mai, amikor a kétszáz éve felújított templomnak az ünneplése zászlószenteléssel is kiegészül. Az új orgona megáldásával pedig szép énekek kíséretében legyen alkalom arra, hogy a szent zene emelje fel lelkünket Isten dicsőítésére, és arra, hogy jobbak legyünk a hallgatása által, megértést, békességet, harmóniát találva. Ha ezt eléri a mai ünnep, akkor ez valóban Istentől megáldott pillanattá lesz, ami átnyúlik az örökkévalóság irányába. Mert elővételezése annak az örök ünnepnek, ahol a Logoszra, Krisztusra hangolódik majd a megváltottak élete és éneke.

(Orgona- és templomszentelés, Dusnok, 2014. március 1.)



Az eucharisztia liturgiája

Tudni kell azt, hogy a zsidóság az Egyiptomból való szabadulást egy nagy emlékünneppel tartja meg minden évben, ez a Pészah, a húsvét ünnepe, és ez az ünnep a biblikusok szerint kapcsolódott két nagy meglévő nomád ünnepcsoporthoz. Az egyik volt az aratási, amiből lett a kovásztalan kenyér ünnepe, a másik pedig a tavaszi bárány áldozatának ünnepe. Ez is egy pogány szertartás volt, amit Mózes átvett, amikor átjöttek a Vörös-tengeren, és isteni sugallatra megülik az első húsvétot, a Pészahot. Ez mindig Niszán hónap 14. napjára eshet. A kereszténység számára ez vált aztán később problematikussá, hogy amikor Jézus az első misét, az első eucharishtiáját, az első úrvacsorát bemutatta – több elnevezéssel illethető –, akkor nagyon valószínű, hogy az Niszán hónap 14-hez kapcsolódott.



Minden bizonnyal kétféle húsvétot tartottak akkori-ban. Egyiket a napnaptár, a másikat a holdnaptár szerint. Egyik a főpapok, a másik a népnek a húsvétja volt. Később aztán azt mondták, mivel Jézus vasárnap támadt föl, ezért a húsvétot mindig ezen a napon kell megünnepelni. Hajdanán a vasárnap nem volt ünnepnap, mert a zsidók a szombatot ünnepelték, a pogány világban pedig a hét első napját. Az égitest napjának a rómaiaknál többféle elnevezése volt. Azt mondták először a zsinatokon, hogy mindig

a Niszán hónap 14-ét követő vasárnap legyen húsvét. De mikor van a Niszán hónap 14-e? Ki tudja ezt megmondani ott, ahol nincsenek zsidók? Végül a tavasz első holdtöltéjét követő vasárnap mellett döntöttek, ebből adódik az, hogy van, amikor március utolsó napja-ira, s van, amikor április második felére esik húsvét.

Amikor megülték a zsidók a húsvétot, bárányt vágtak, de csontot nem lehetett benne törni. Maceszt ettek, olyan kovásztalan kenyeret, ami emlékeztette őket az Egyiptomból való menekülés nagy sietségére. Aztán később tojást is tettek az ünnepi asztalra, ami mellett mindig kihagynak egy helyet az eljövendő Messiásnak. Szóval külön liturgiája alakult ki a zsidó húsvéti szertartásnak.

Az első és egyetlen

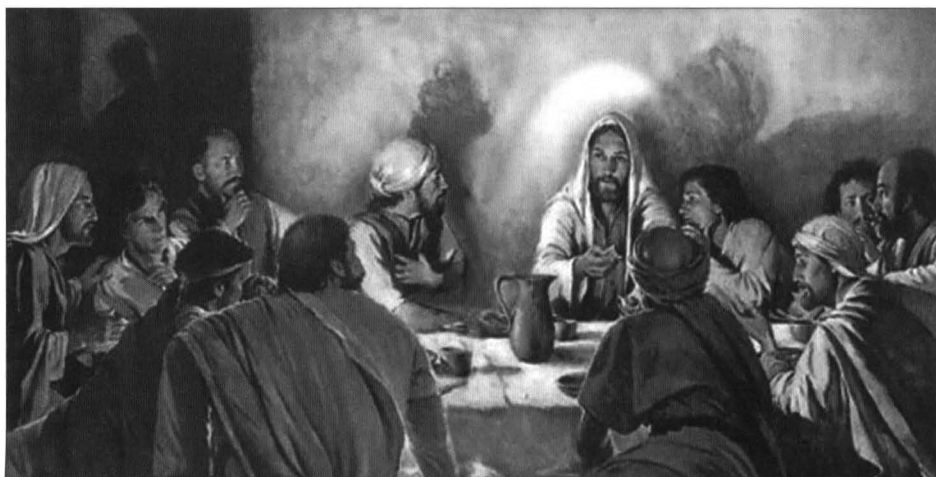
Amikor Jézus kezébe veszi a kenyeret az úrvacsorán, elmondja a szereztetési igéket: „Vegyétek és egyétek, ez az én testem...” Utána kezébe veszi a kelyhet: „Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem az új és örök szövetségé, mely kionttatik a bűnök bocsánatára.” Egyébként ezt Szent Pál is leírja, és nálunk az eucharishtiában, a misében összeállítják az Evangéliumokból meg Pál apostol tanításából az átváltoztatás szavait. Az a fajta úrvacsora, eucharisztia, ami Jézusé volt, az első húsvét az egyetlen a világ történetében abból a szempontból, hogy a zsidó húsvéti vacsora keretében történt. Mert többé már nem, csak akkor. Tehát húsvét valamiképpen a zsidósághoz is kapcsolódik, mert az ő vacsorájukon volt az eucharishtiának – ami annyit jelent magyarul, hogy hálaadás – a szerzése. De a keresztények már Jézusra emlékezve tartják. Eleinte úgy hívták, hogy kenyértörés. Házanként végzik, és általában az Úr Jézus föltámadásának az ünnepéhez kötötten tartják, elmondják Krisztus szavait, imádkoznak, énekelnek.

Az eucharisztia elnevezés Antiochiai Szent Ignácnál fordul elő először a II. században. Ő illette ezt az ünnepet ezzel a szóval, s azóta mi is hálaadásnak mondjuk. Egyébként igen gazdag azoknak a dokumentumoknak a tárháza, amelyek az eucharishtiával kapcsolatosak. Én most csak egy-két legfontosabból szeretnék idézni. Volt egy Jusztinosz nevű filozófus, aki felnőtt korában tért meg. Az apja pogány római katona volt, az anyja valószínűleg zsidó nő. Jusztinosz ott született a Szentföldön. Nagyon szeretett volna utána járni az igazságnak, ezért az egész Földközi-tenger tájékát bejárta.

Rokonszenves ember ő, mert kereste az igazságot, s amikor végre rátalált, kereszténnyé lett. Később Rómában nyit filozófiai iskolát, és 155-ben kilenced magával vértanúhalált halt. Az ereklyéje a váci székesegyházban van, mert XI. Pius pápa adta a magyaroknak annakidején. Jusztinos leírja 140 tájékán a következőket: Miután megkeresztelkedtünk, azt, aki megvallja hitünket és csatlakozik hozzánk, bevezetjük az úgynevezett testvérek gyülekezetébe. Ott közösen könyörgünk önmagunkért, az új keresztényért, és másokért az egész világon. Az imák befejezése után csókkal üdvözljük egymást, azután a testvéri gyülekezet vezetője elé kenyeret hoznak, és egy kelyhet vízzel és borral. Kezébe veszi, hódolattal dicsőíti Mindenek Atyját a Fiú és a Szentlélek nevében, és hosszan hálát ad az adományokért, amelyekre ő méltatott. Amikor befejezi az imát és a hálaadást, az egész ott álló tömeg jóváhagyólag felkiált: „Amen!” (Héber szó, jelentése: Úgy legyen!) Majd miután az elnöklő egyházi személy hálát adott, s a nép is csatlakozott hozzá, a diakónusok – így hívják nálunk őket – minden jelenlévőnek kiosztják a kenyeret és a bor-víz keveréket, amely fölött hálát adtak, s elviszik a távollévőknek is. Ezt az eledelt mi magunk között eucharisztia néven ismerjük. Csakis az részesülhet benne, aki meg van győződve tanításunk igazságáról, és megtisztult a keresztség fürdőjében. A Napról elnevezett napon pedig a városokban és vidéken mindenki összegyűl közös ünnepre. Ekkor felolvassák az apostolok iratait, vagy a próféták írásait, ameddig az idő engedi. Miután a felolvasó megfelelő feladatának, a gyülekezet vezetője szózatot intéz a jelenlévőkhöz, sürgetően buzdítva hallgatóit, hogy váltsák valóra életükben ezeket a gyönyörűséges tanításokat. Azután adakoznak. Tehát a Napról elnevezett nap a vasárnap, vagyis a kereszténység kötötte magát a vasárnaphoz, Jézus feltámadásának az ünnepéhez.

Apostoli hagyomány

Az úgynevezett apostoli hagyomány, a *Traditio Apostolica* körülbelül húsz-harminc évvel később íródott, mint Jusztinosz idézett írása. Ebből csak röviden olvasnák fel. Akik a katolikus misének a részeit ismerik, azok tudják azt, hogy a kenyér és a bor felajánlása után van egy párbeszéd. A pap azt mondja, hogy: „Az Úr legyen veletek! És a te lelkeddel. Emeljük fel szívünket! Felemeltük az Úrhoz. Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek! Méltó és igazságos.” Majd ezt



Az úrvacsora jó híre, hogy a hívő ember reménységének alapja egyedül a Jézus Krisztusban testté lett Isten kegyelme, nem pedig a saját engedelmessége és jósága

írja: „Hálát adunk neked Isten szeretett Fia, Jézus Krisztus által, akit ezen végső időkben elküldtél nekünk, üdvözítőnk, Megváltónk legyen, és akaratom követe...” Elmondja a szereztetési ígéket, és utána a könyörgést, hogy küldd el Szentlelkedet, és a Szentlélek erősödjék meg bennünk, az igaz hitben, így magasztaljunk téged Jézus Krisztus, a te Fiad által, s akkor őáltala dicsőség, tisztelet neked! Az Atya, a Fiú és a Szentlélek a szentegyházban, most és mindörökké.

A pogány ifjú Plénius is leírja, hogy ezek a keresztények hajnalban összejönnek a Napról nevezett napon, és imádkoznak. Neki az volt az érzete, hogy ezek talán Nap-imádók. Pedig annak, hogy hajnalban jöttek össze a keresztények, volt egy egyszerű magyarázata. Nemcsak azért, mert a Krisztus-szimbólum Nap formájában előke-
rül a kereszténységben, hanem azért is, mert általában keményen dolgozó emberek voltak. Nem urak, nem is rabszolgák, de szigorú időbeosztás szerint élő emberek. Hajnalban jöttek össze, még a munkavégzés előtt, mert a római világban a vasárnap munkanap volt. Egészen Nagy Konstantin uralkodásáig – éppen most emlékezünk rá, ebben az évben –, aki ezerhétszáz évvel ezelőtt a vasárnapot, a keresztények ünnepét munkaszüneti nappá tette.

Tudjuk azt, hogy a Szentírás sem olyan könyv az Újszövetségben, hogy az evangélisták rögtön mindent leírtak, amit Jézustól hallottak. Az apostolok leveleit sem szedték össze abban a pillanatban, amikor megírták őket. Kétszáz év kellett ezek összegyűjtéséhez, s csak

azután kerülhetett a Szentírás mindenki kezébe. Tehát az egyház úgy volt először, hogy csak ószövetségi bibliája volt, aztán lassan-lassan összegyűjtötték az evangéliumokat, az apostoli írásokat. Ezért is nagyon érdekes számunkra Didaché, a tanító, akinek az írása a 130-140-es évekről maradt ránk. Ő annak rendjét írta le, hogy mi volt az ősegyházban az eucharisztia. „Először a kehely fölött hálát adunk neked Atyánk, a Te szolgádnak, Dávidnak szent szőlőjéért, melyet megismertettél velünk, szolgád Jézus által! Dicsőség neked mindörökké!” A kenyértörésről pedig a következőképpen: „Hálát adunk, neked, Atyánk az életért és a tudásért, melyet kinyilatkoztatál nekünk a te szolgád, Jézus által. Dicsőség neked mindörökké! Ahogyan e kenyértörések szét voltak szóródva a hegyeken és egygyé váltak összegyűjtve, úgy gyűljön össze egyházad, királyságodban a Föld határaitól! Mert tiéd a hatalom, a dicsőség Jézus Krisztus által mindörökké! Ne egyék és ne igyék az eucharisziátlókból senki más, csak az, aki meg van keresztelve az Úr nevére! Erről mondta ugyanis az Úr: ne dobjátok a szentet a sertések elé!”

A vigíliák

Ekkortájt alakulnak ki az úgynevezett vigíliák. A vigília annyit jelent, hogy virrasztás fent léttel. Tehát este kezdték el és hajnalra végeztek. Még van egy vigília, amit tartanak világszerte: az éjféli mise. Nem azért éjféli, hogy romantikusabb legyen, hanem az vigília volt, éjszaka tartották és reggel fejezték be. Mi katolikusok szorgalmazzuk azt, hogy a nagyszombati szertartás se délután legyen, hanem este. Minél később, mert az is vigília. Akkoriban sokat alakult a kereszténység liturgiája, de még mindig nem volt félelem nélkül végezhető, hiszen újra meg újra kitörtek a keresztényüldözések. A legvéresebb épp akkor volt, mielőtt felszabadították volna őket a háromszázas években. Diocletianus mindenkit ki akart irtani. Lerombolta a meglévő templomokat, beszedte a meglévő szent iratokat. Aki nem tagadta meg a keresztény hitét, azt kivégeztette. Miután így sem tudott a keresztényekkel leszámolni, akkor jön Nagy Konstantin, aki – valószínűleg reálpolitikus volt elsődlegesen – felszabadítja a kereszténységet, és utána ismét legálisan végezhetik a kultuszukat. Ami egyre díszesebben alakult ki. Ahol ez elkezdődött, a Szentföldön őrződött a kereszténység sok hagyománya. Bár a zsidók próbálták a keresztények jó részét szétszórni vagy elhurcolni, mégis sokan

maradtak, illetve visszatértek a Szentföldre. Egy Etéria nevű francia zarándok asszony a IV. században leírt sok mindent. Nekünk ez egy kincs a liturgia történetének szempontjából. Leírta a húsvétot, hogyan zajlanak az ünnepek, milyen vonulásokkal, mikor, mit tartanak. Ezek dokumentumok számunkra. Ekkoriban már megszűnt az üldözés, s délelőttre tesznek sok liturgikus rendezvényt.

„Imádkozzál és dolgozzál!”

A kereszténység szabaddá válása után jött el az aranykor a liturgia számára, amikor külsőségekben is megünnepezték az eucharisziát. Végül is a papság rendje mellett voltak a klérusnak kisebb rendjei, s nagy asszisztenciái vonulásokkal, körmenetekkel a misén belül is. Ezt nem a barokk korban találták ki, hanem a IV-V. században. Ekkor már a római liturgia kezd rögzítődni. A latin nyelv a birodalom nyugati részében teljesen általános ez idő tájt, de a keletiben is ismerik. Főként Szent Benedek rendje, a bencések azok, akik terjesztik, átszöve Európa nyugati részét is. Ők azok, akik nagyon nagy hangsúlyt fektetnek a liturgiára, mert az a jelszó: „Ora et labora! – „Imádkozzál és dolgozzál!” Mind a mai napig, ha valaki elmegy egy bencés apátságba, ott látja, hogy milyen nagyszerűen, milyen szépen végzik a munkájukat. Vannak, akik direkt elmennek a húsvéti ünnepekre oda, mert megadják a módját a liturgiának. Ekkor alakulnak ki a klasszikus miserészek, s miután a latin nyelv egyetemessé, általánossá vált, ezek rögzítődnék is. Közben a birodalom másik, konstantinápolyi része görög nyelven tartja a liturgiát, és ott Arany-szájú Szent János nyomán fejlődik tovább a mise, és az eucharisziának – hogy így mondjam – a körülvevő liturgiája. Ha valaki hallgat egy görög katolikus misét, egy ortodox szent liturgiát, észreveheti, hogy benne van abban minden, ami a miénkben, de azért mégis más. Lényege szerint ugyanaz, de nem pontosan azt a menetet követi, mint a latin. Jön Nagy Szent Gergely pápa, aki összegyűjti a gregorián dallamokat, amik róla lettek elnevezve. Tehát azokat a dallamokat, amiket már talán Egyiptomban is ismertek, aztán a zsidóság is fejlesztett rajtuk, és a kereszténység vitte őket tökélyre. Rögzítésükre bizonyos Arezzói Guido bencés szerzetes találta ki a négy-soros kottát, meg a mutogatásos szolmizálást. Így kísérelhetett később a liturgiákat a gregorián zene, ami később a nyugati zene alapjait is adta. Amikor már nem értette a nép a latint, be kellett vezetni a nem-

zeti nyelvű énekeket is. Például karácsonykor énekeljük: „Csordapásztorok midőn Betlehemben / Csordát őriznek éjjel a mezőben, / Isten angyalai jövének melléjük, / Nagy félelemmel telék meg ő szívük. / Örömet mondok, nagy örömet néktek, / Mert ma született a ti üdvösségetek. / Menjetek el csak gyorsan a városba, / Ott találjátok Jézust a jászolba’...” – Ez a legősibb magyar énekek egyike. Talán az ezerkettőszázas évekből való, amikor már énekelték a miséken.

Biblikus emlékezés

A középkorban egy idő után annyi minden körülvette már a misét, hogy nem lehet ráismerni. Elrejtették a szereztetési igéket, csak hal-kan és latinul mormolva őket, és misepénzért nem csak Isten kegyelmét hangoztatták, hanem az emberekét is. Tehát kétségtelen, hogy voltak a misékhez hozzáfűzött, hozzákapcsolt visszaélések. Erre aztán a reformáció azt mondta, hogy így folytatni nem lehet. Mert addig töretlen volt a hagyomány abban, ahogy Jézus mondja: „Ez az én testem, ez az én vérem.” S miután Jézus Krisztusban a személyi egység megvan embersége és istensége között, ezért az eucharishtiát megilleti az Istennek kijáró hódolat, tisztelet. Ezért térdelünk le mi, katolikusok az eucharisztia előtt.

Luther Márton még 1517-18-ban vallja a katolikus tanítást úgy, ahogy mi is. Később sok mindent elvett belőle, azt vallva, hogy a vétel pillanatában Jézus Krisztus van jelen. Kifogásolta azt is, hogy a katolikusok áldozatnak is mondják az eucharishtiát. Ugyanis a tanítás, hogy Jézus Krisztus kereszten végbement áldozatát jelenítjük meg a misében. Ahogy Jézus az utolsó vacsorán elővételezte: „Ez az én testem, ez az én vérem. Értetek adatik, kionttatik...” És másnap feszítették keresztre. Mi meg utóvételezzük, hogy az idők összejönnek, összefolynak. Ez valamiképpen egy olyan emlékezés, ami jelenbe hoz dolgokat. Mert más az ember nosztalgias emlékezése és más a biblikus emlékezés.

Már a zsidóknál is ősidőktől meg kellett kérdezniük a húsvéti vacsorán a legfiatalabbnak a legöregebbektől, hogy: Miért jöttünk ide? S a legöregebb mindig elmondta: Azért, mert atyáiddal te is kiszabadultál Egyiptomból. Tehát az emlékezés által a legfiatalabbak is jelen voltak a szabadulásnál. A biblikus emlékezet által, valamennyien jelen lehetünk az utolsó vacsorán is. Nemcsak úgy, mint a Leonardo képén, hogy ülünk egy asztalnál. Luther azt mondja, hogy a

vétel pillanatában az Jézus teste és vére, egyszerre kenyér és bor is. Mi azt mondjuk, hogy átváltozik. Mert egy dolognak nem feltétlen a külsőségek adják meg a lényegét, hanem maga a lényege változik át. Ha más színű volna a szemem, attól én még ugyanaz lennék. Tehát a külsőségeim hozzájárulnak a lényeghez, de nem az igazi lényegét adják. A kenyérnél nem az a lényeg feltétlenül, hogy az fehér színű legyen, vagy kerek, hanem a kenyérnek van valami olyan lényege, ami túl van ezeken a külsőségeken, akcidenziákon.

A kálvini tanítás azt mondja, megtartják a kenyér és bor vételét, de az nem lehet, hogy Jézus itt is van, meg az üdvösségben is, mert ha felment a Mennybe, akkor hogyan lehetne itt, ez összeférhetetlen. Egyébként a Menny az nem a felhők fölött van. Az Isten önmagában való transzcendens léte a Mennysországnak. Ennél fogva Isten bárhol lehet. Azt mondja Kálvin: A Szentlélek köt össze bennünket, hogy én a Szentlélek által kapcsolatba lépek Jézus Krisztussal. Ettől kezdődően elkezdődtek a nagy viták. Hogy most hogy van jelen, hogy nincs. A Tridenti Zsinat, az úgynevezett ellenreformáció – én úgy szeretem mondani, hogy katolikus megújítás – sok mindent rögzített, és bizonyos fokig meg is merevített az egyházban. A II. Vatikáni Zsinat volt az, amikor nemcsak népnyelvvé lett a liturgia, hanem sok tekintetben az ősegyházi dolgokhoz tértünk vissza. Közben az ökumenikus párbeszéd azért folytatódott.

Az egység reménye

Az eucharisziával kapcsolatban sok kérdés vetődik fel. Először is a hitnek a legnagyobb próbatételét adja, hogy hisszük-e azt. Én azt mondom erre, hogy valamiképpen a tárgyak is tudják hordozni az embert. Ez a papírlap, amire én ráírtam itt a gondolataimat, egy kicsit hordoz engem is. Tehát ha odaadom valakinek, látja, hogy csúnyán ír, itt van, ez ő. Ha most faragok egy botot, odaadom az illetőnek, az hordoz engem. Valaki hímez egy szép kalocsai ruhát, odaadja másnak, s az is hordozza őt. Szellemi termékekről még jobban el lehet mondani ezeket, mert alkotójuk gondolata is benne van.

Vegyünk egy példát! Két ember rabságban él, és mindig nagyon éhesek, mert nincs elegendő élelmük. Az egyik a saját porcióját mindennap odaadja a fiatalabbnak, mondván: én öreg vagyok, neked viszont túl kell élned. Ő meghal, a másik túléli. Kérdezem: Tényleg csak azt a darabka kenyeret adta oda neki mindennap?

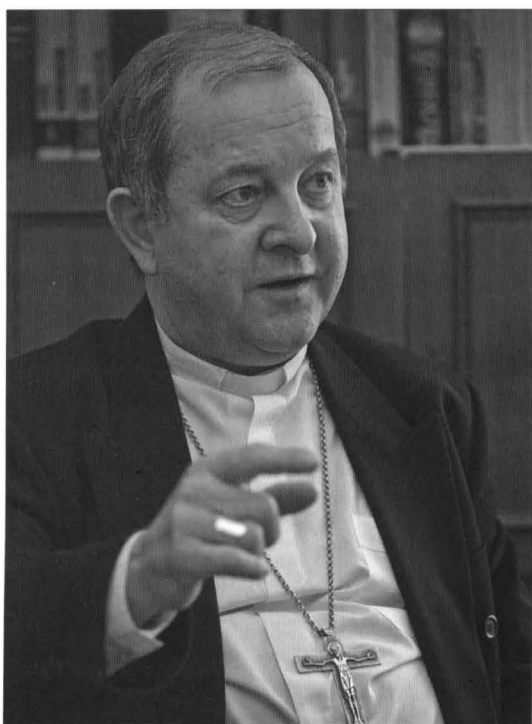
Nem. Önmagát adta oda. Jézus is úgy tudja adni nekünk az ostyát, hogy az önmagává válik. És ez a lényeg valósága. Mi az eucharishtiában nem azt gondoljuk, hogy az ostyában egy biológiai test van, hanem azt, hogy az ő életműve. Ami a feltámadt Krisztusnak a reális jelenléte. Ezt adja ő nekünk, és ez a legnagyobb dolog, hiszen meg tud bennünket erősíteni és megtartani a jóban. Káplán koromban hívatott egy olyan ember, aki valamikor nagyon vallásos volt, aztán eltávolodott a hittől. Pártember lett, de öregségére visszatért. Rákos beteg volt, tudta, hogy meg fog halni, s nagyon nehezen viselte a betegségét. A felesége, aki az egyik egyetemnek volt a marxista filozófusa, egy idő után értetlenül kérdezte, hogy mit csináltam a beteggel. Mert az addig mindig zúgolódó, panaszkodó, kötekedő férjének az egészségi állapota ugyan nem változott, de a magaviselete, a környezetéhez való viszonya szinte teljesen más lett. Tehát vannak csodái az eucharishtiának. Nekünk oda kell eljutni keresztényeknek, hogy ugyanazt higgyük róla, s arra kell törekednünk, hogy egyre mélyebben ismerjük meg a jézusi tanítást, mert annál közelebb kerülünk a szentségekhez is. Én bízva remélem azt, hogy az eucharishtiában is egységre fogunk jutni, ha ugyanazt valljuk róla, ugyanolyan módon ünnepeljük, ugyanazokkal a feltételekkel, akkor lesz közös az áldozásuk a világ keresztényeinek.

(Gödöllő, Szent István Egyetem, 2013. december 2.)



Múltunk feltárt romjainál

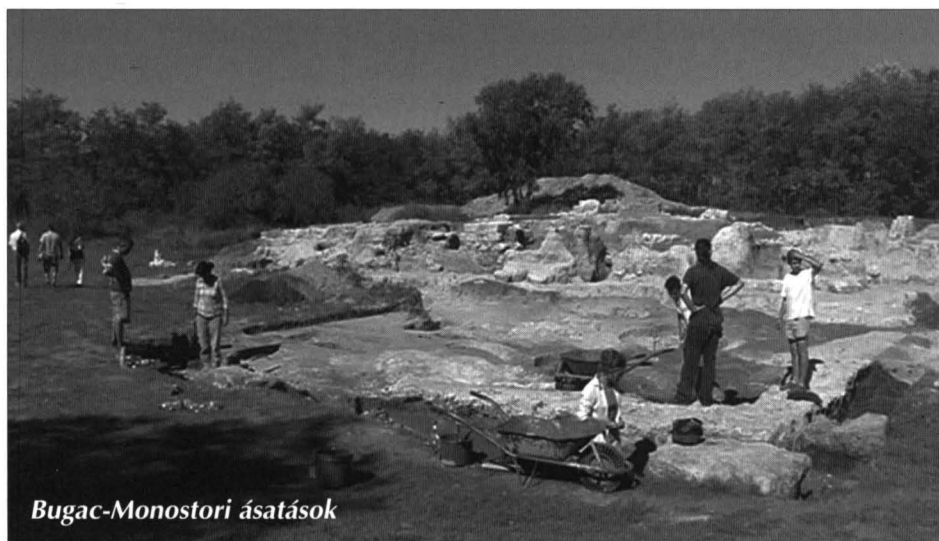
Anyaszentegyházunk február 22-én ünnepelte Szent Péter apostol székfoglalását. Arra emlékezik az egész világegyház már a negyedik század óta ünnepelve, hogy Szent Péter, amikor Rómába ment, beteljesítette a hivatást és tisztséget, amelyet Jézus adott neki, mondván: Te Péter vagy, és én erre a sziklára építem egyházamat, és a pokol kapui nem vesznek rajta erőt. S neki adta az „oldás és kötés” kulcsát, a legfőbb apostoli vezetést.



Az volt Jézus akarata, hogy mindig legyen valaki, aki az egész egyház nevében őt képviseli a világ felé. Ő kapta azt a felhatalmazást, hogy vezesse Isten népét az üdvösségre, s az embernek adható legnagyobb teljhatalommal vigye ezt végbe. Így volt először Szent Péter apostol, s azután jöttek sorra: Linusz, Klétusz, Kelemen, Sixtus... – hosszan lehetne sorolni azokat a pápákat, akik követték Szent Pétert a székében.

Miután felvettük a keresztiséget, magyar földön is hamarosan az emberi lélekben

ben „széket” foglalt Szent Péter apostol. Az első, amiről tudunk, a Pécsi Székesegyház 1007-ből, ami az ő tiszteletére lett szentelve. Buda legősibb temploma, amelynek újjáalakított változata most is látható Óbudán, 1012-ből, aminek ugyancsak Szent Péter volt a védőszentje. Szerke az országban voltak templomok, kolostorok, amiket az ő tiszteletére – legtöbbször Szent Pállal együtt – szenteltek fel.



Így történt ez itt, Bugac-Monostoron is, hiszen e két apostolnak a tiszteletére nagy valószínűséggel a bencés szerzetesek alapítottak kolostort e tájon, ami egészen a tatárjárásig virágzott. De még a néplélekbe is bekerült Szent Péter apostol tisztelete, gondoljunk az első magyar nyelvemlékünkre, a Halotti beszédre!

Itt vagyunk tehát, őseink keresztény földjén. S az itt feltárt romok töredékükben is impozánsak, miközben lelki szemeink elé vetítik mindazt a gazdagságot, ami itt egykoron virágzott. A régészek és a feltárók használnak egy szkanner nevű újfajta találmányt, ami a régi kis épületrészeket – mintegy elektromosan is letapogatva, számítógép segítségével – felvázolja, hogy milyen is volt az a régi épület. S elcsodálkozunk, hogy – ha csak romjaiban is –, milyen csodás örökséget hagytak ránk őseink.

A romok láttán Ady szavai jutnak eszünkbe: „Minden egész eltört...”, S nekünk kell a romokból, a lelki romokból újra felépíteni a léleknek, az egyháznak, a hazának a házát. Vajon mit jelentett egy kolostor a régi világban? A felvilágosodás és a francia forradalom óta divatos dolog volt valamiképpen a középkort a sötétséggel, az elmaradottsággal, az ostobasággal azonosítani. S hogy ez nem így volt, azt egyre világosabban látjuk, mert az a kultúra megvetette Európa alapjait. Megvetette a lelkiséget, a spiritualitást, hiszen valamennyi kolostornak volt regulája. Az is olyan szabályrendszer, ami az Evangéliumból és az egyházatyák bölcs tanításából fogalmazódott meg. Szent Benedek is nagy tapasztalat nyomán fogal-

mazta meg a reguláját, aminek a summáját még mindig, mindannyian ismerjük: „Ora et labora!” – „Imádkozzál és dolgozzál!” S azok a fejezetek kitérnek az akkori idők szükségleteire, és azt is mondják, hogy az Isten szeretete elé semmit sem helyezünk, mert első a lelkiség. Ha a lelkület hiányzik, a materialista világ csak veszekedni tud az anyagon. Ezért van válságban Európa, hiszen csak gazdasági érdekek kötnek össze bennünket az unióban. Ott is előbb-utóbb veszekedés és háborúság lesz, ha azt nem előzi meg a lelkület, a lelkiség.

Ezek a feltárt leletek is jelzik: Elődeink imádságos lelkülettel a munkának, a tudománynak, az emberségnek vetették meg az alapjait. Meghatározott rendben is imádkoztak, mert „Serva ordinem et ordo servabit te!”- mondták a régiekkel. Vagyis: „Tartsd meg a rendet, és a rend megtart téged!” Ma is üdvös tanács ez. Mert ahol az Isten első helyre kerül az emberek életben, ott az ember is megkapja a maga méltóságát és tiszteletét. Ezek a kolostorok a tudománynak is az őrhelyei voltak, hiszen az antik kultúráról mi semmit nem tudnánk, ha nem lettek volna kolostorok, ahol a kódexeket másolták. Innen ered a mondás: Körmére ég a munka. A barátok ugyanis, gyertya mellett is másolták a kódexet, az elődök tudományát és örökségét. Tudták azt, hogy az igazság, a tudomány is az Istenhez vezet bennünket. És csak ezért tudunk bármit is az őseinkről, mert ők ezt szüntelenül, újra meg újra átmásolták, tovább adták. És gazdagították is, hiszen minden kolostor körül kertkultúra volt, virágzó élet. A mi magyarjainkat, akik nomád életből telepedtek le, ők tanították meg valójában szántani, és igazi mezőgazdasági munkát végezni. Tehát itt a harmónia megvolt a lélek és a munka, illetve a mindennapi feladatok között. Aztán ott volt az emberségnek a vállalása, és az



A feltárt romok töredékükben is lelki szemeink elé vetítik mindazt a gazdagságot, ami itt egykoron virágzott

embernek a tisztelete. Minden kolostorban volt vendégek és betegek számára fenntartott hely. Mert azt mondta Szent Benedek, hogy úgy kell a beteget, vagy a betérő vendéget fogadni, mintha maga Krisztus jönne vendégként.

Egy egészen harmonikus világ letéteménye lehetett ezen a tájon ez a most feltárt templom, amíg el nem pusztította a tatár és a török. Ezért oly felháborító, amit mostanság hallottam a televízióban, hogy nekünk kár volt Szent Istvánnal elmenni Nyugat irányába, inkább maradtunk volna török meg tatár testvéreinknél. Nem is maradt volna kő kövön. Nekünk Péter sziklájához kellett akkor is kötni már magunkat, ahogy tette Szent István királyunk. S ahogy tették akkoriban a bugaciak is, mert Péter sziklája ma is áll. Sokszor meginogni látszott körülötte a világ, de Jézus azt mondta, hogy „Ég és föld elmúlnak”, a pokol hatalma, az elmúlás, a gonoszság nem vesz erőt rajta. Ők így kapcsolódtak hozzá a nagy, egyetemes katolikus kultúrához, s ugyanakkor megélték magyarságukat, nemzeti létüket, mert Isten minden gazdagságot magáénak tud. Minden emberi jó tulajdonság kibontakoztatását felfoghatjuk úgy, mint az Istentől kapott talentumoknak a gazdagítását.

Itt vagyunk tehát a régi romoknál, s azt a lelkületet próbáljuk magunkba szívni, ami bennük egykoron volt. Próbáljuk feldolgozni mindazt – a mai időknek megfelelően –, amit őseink tettek, hogy az Isten szeretete elé ne tegyünk, ne helyezzünk semmit, s utána munkálkodjunk úgy, mintha örökké élnénk. A felebaráti szeretetben pedig segítsen az, hogy a rászorulóban, a szenvedőben magát Krisztust látjuk meg. Őseinktől ez a számunkra hagyott legnagyobb örökség.

A riporterek fel szokták tenni a kérdést, szinte sablonosan: – Mi az üzenete ennek az ünnepnek, múltunk feltárt romjainál? Hát az, hogy itt nem pusztaság volt Szent István korától, hanem virágzó keresztény kultúra. Itt vannak a gyökereink, itt vannak az alapok. Ezen kell továbbra is megmaradnunk. És ahogy a régészek összeállítják a régi épület törmelékeiből a maketteket, nekünk úgy kell a lelki romokat összeállítanunk, és egy épületté, egy újra gazdag, emberséget adó, élhető világot kell magunk körül teremteni. Ez ennek az ünnepnek az üzenete, s ez legyen a feladatunk. Erre biztatnak bennünket magyar keresztény őseink, eleink, és ehhez kérjük az égiek áldását, Szent Péter és Szent Pár apostol közbenjárását.

(Bugac-monostori ásatások, 2014. február 23.)

Szárszói emlékkonferencia

(A Magyar Élet Könyvbarátainak társasága a Soli Deo Gloria szövetséggel közösen rendezte a szárszói Magyar Élet Tábor 1943 augusztusában, aminek fő témája a magyar társadalom és gazdaság háború utáni kérdéseinek megvitatása volt. A 600 fős küldöttséget az értelmiségi református ifjúság mellett a katolikus fiatalok, írók és költők, valamint a parasztság és munkásság képviselői alkották. A legnagyobb vitát Németh László előadása váltotta ki a harmadik útról. A szárszói esemény 70. évfordulóját egy emlékkonferencia keretében a Lakiteleki Népfőiskolán ünnepelték meg, ahol e könyv szerzője is előadást tartott. Ebből idézünk az alábbiakban. – a szerk.)

Nagyon röviden, de legalább három lépcsőfokot megemlítenék, hogy hogyan jutottunk oda, ahol éppen vagyunk. Én úgy gondolom, hogy minden érteke mellett a reformáció, a harmincéves háború véglegesen felbomlasztotta a középkori Európa keresztény egységét. A felvilágosodás és a francia forradalom idején az egyik keresztre kiírták: Jézus a tegnapi urunk. És elkezdődött egy olyan forrongás, illetve forradalom, amelynek következményei máig hatnak. Erről írta



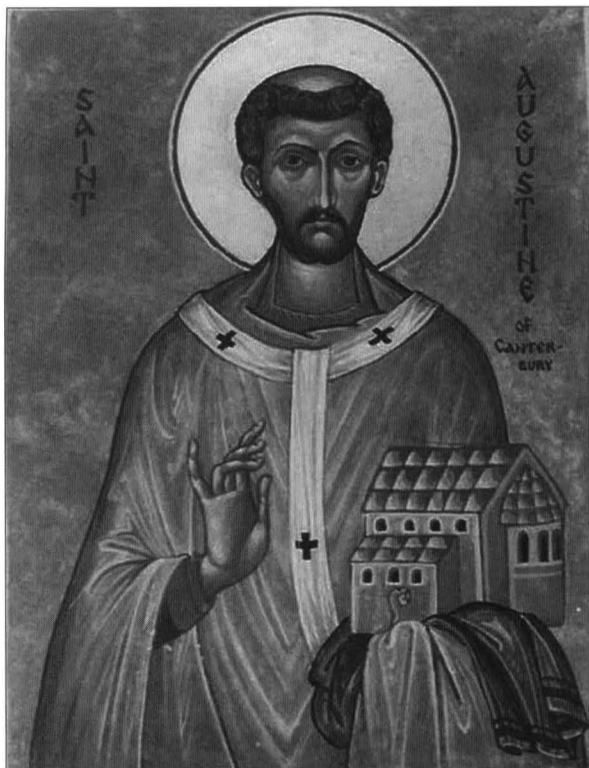


Korabeli felvétel a szárszói Magyar Élet Táborról (1943. augusztus)

Bibó István Az európai társadalomfejlődés értelme című tanulmányában, hogy a francia forradalom két salakterméke a bolsevizmus és a náciizmus. Ehhez társult még a XIX. században, amikor Nietzsche világgá kiáltotta, hogy „Isten meghalt, mi öltük meg” őt.

S jött a tudományos materializmus, amely az embert lefelé, és nem fölfelé emelte. Jött a két világégés és benne Trianon. Én magam is beírtam a jegyzetembe, de ezt tovább nem szeretném elemezni. Amikor elért bennünket a második világháború, az a válság teljes mélysége volt már, ezért jöttek össze Balatonszárszón a nemzetet féltő gondolkodók. Utánanéztam ennek a kornak egy kissé, és azt találtam, hogy sajnós, ami megvalósult belőle, az az Erdei Ferenc-féle materialista társadalom elmélet gyakorlata volt. Az vált valóra a harmadik útból.

Nem tudom, hogy Varga Béla balatonboglári plébános ott volt-e, de biztos, hogy tudott róla. Ő valamit meg tudott valósítani a harmadik útból, hiszen sem a német szupremáciát nem fogadta el, sem az orosz, és akkor mintegy nagy bátorsággal ötszáz lengyel diáknak gimnáziumot létesített. S miután a második világháborút követően megszűnt a demokratikus rendszer a negyvenes évek második felére, ő, aki a kisgazdapártnak is tagja volt Gaál Gaszton mellett, Amerikába emigrált. Máig emlékezetes számunkra, amikor hazajött 1990 májusában. Ez az öregember mondott egy beszédet a Parla-



**Szent Ágoston mondta: „néha rab-
ságban könnyebb élni, mint szabadságban”**

mentben, amelyben idézte Szent Ágostont, s azt mondta: „néha rabságban könnyebb élni, mint szabadságban”, mert a rab ráfoghatja a körülményeire: nem tudtam mást tenni. Viszont a szabadság felelősséget jelent, és ha visszagondolok a rendszerváltozási időre, meg az azóta megtett időszakra, bizony nem mindig tudtunk élni a szabadság adta lehetőségekkel. Ezért nem sikerült a rendszerváltás teljességgel. Gondolok itt a privatizációra, a számonkérésre, és sok minden másra, ami elmaradt. És most itt vagyunk, ebben

a helyzetben, amelynek nem a gazdasági válság az igazi fő oka, hanem hitválság.

A hit hiánya az erkölcs hiányát hozza magával, ugyanis az etikus viselkedéshez erős talapzat kell. József Attila írja: „Mért legyek én tisztességes? Kiterítenek úgyis! Mért ne legyek tisztességes? Kiterítenek úgyis.” Ha nincs talapzata az erkölcsnek, az nagyon ingoványos talajon áll. És az erkölcsi válság hozza magával az értékválságot. Ekkor már a jólét attól függ, hogy mikor, vagy ki van jókor és jó helyen, és ebben a pillanatban a pénz uralma áll elő, ami mindig a hasznosságot, az utilitarista szemléletet erőlteti ránk. Ebből adódóan, az abortuszra azért van szükség, mert nehezebb élni, ha több gyerek van. Az eutanáziára azért van szükség, mert nem hajt hasznót a beteg öregember. Tehát lehet látni, hogy nem a gazdasági válság az igazi ok, hanem az erkölcsi, és azt megelőzve a hitválság.

Meg kell valamiképpen fordítanunk a terápiát, ha segíteni szeret-

nénk. A mai nemzeti sorskérdések itt vannak előttünk. Pozsgay professzor úr a nemzeti függetlenséget, az Európában való elhelyezésünket és elhelyezkedésünket tartja fontosnak. Én magam is fontosnak tartom, de ha most belülről szemlélem a magyar valóságot, azt kell látnom, hogy elnéptelenednek a falvaink. Kevés ember ismeri jobban Bács-Kiskun megyét, mint én. Ezt merem állítani, hiszen minden hétvégémen valamelyik faluba látogatok. A fiatalság jó része külföldre megy. Itt van a cigányság hatalmas problémája, amivel nem merünk szembenézni, pedig nagyon nagy gondot fog jelenteni a jövőben, ahogy a családok széthullása is. A Kutatópont megállapítása szerint az ifjúságnak a munkanélküliség mellett a teljes céltalanság a legnagyobb problémája. Nem tud magával mit kezdeni, nincs előtte perspektíva. Meg kell fordítanunk az emberi gondolkodást. Jézus úgy kezdte, hogy „Térjetek meg...!”

Egy vallásos társadalomban a metanoia a gondolkodásnak és az értelemnek a megváltoztatása. Ezzel kell kezdenünk. Mert mindent a fejben döntünk el – szokták mondani –, vagyis az értelem által kell felfognunk, hogy mit kell tennünk a jövőben. Nagy feladataink vannak. Nem az én tisztem, nem az én kompetenciám, hogy megmondjam, mit tegyenek a pártok. De elvárjuk tőlük a tiszta közéletiséget. Elvárjuk az államhatalmaktól, ha már szét vannak választva, hogy ne jogot szolgáltatassanak, hanem igazságot, és növeljék az erkölcsi érzékünket. Ne az legyen egy-egy alkotmánybíróági vagy más bírósági döntés után, hogy itt jogszolgáltatás volt, és nem igazságszolgáltatás.

Valamiképpen a médiumoknak a szerepét és óriási hatását is ki kell emelnem, mert az a sok szörnyűség, ami árad a médiumokból, csak rombolja a nemzet lelki közérzetét. Figyeljük meg, még a közszolgálati rádiók, televízió csatornák hírei is mindig a bűnesetek és a szerencsétlenségek sokaságát zúdítják ránk, esetleg a pénzzel vagy a celebekkel kapcsolatos információknak van még privilégiumuk. S alig halunk értékekről, amik ettől függetlenül itt vannak körülöttünk. Olyan médiumok kellenének, amelyek építenek, jó példát mutatnak és a szeretet civilizációjáról sem feledkeznek meg.

Miután én az egyházam képviselőjeként vagyok itt, le kell szögeznem, hogy az egyház felelőssége is óriási. Most kaptunk egy próféta szentatyát Ferenc pápa személyében, aki ösztökél bennünket, hogy az evangéliumi szemléletet vegyük nagyon komolyan. Hiszen az Evangélium örök, s amit a kereszténység értéknek nevez, az mindig hír marad, mind a családokban, mind a nevelésben. Oktatni kell nyilván, de

a nevelés többet ad. Pláne, amikor a pedagógus jó példával áll elől.

A nagy költő, Sík Sándor piarista pedagógus halálának ötvenedik évfordulójára éppen ebben a hónapban emlékezünk. Ő fogalmazta meg, amikor a katolikus iskolákat 1948-ban bezárták: lehet, hogy jobb iskolák jönnek, jobban felkészültek, de nem fogják jobban szeretni a gyermekeket, mint ahogy mi szerettük. Mi az egészet akartuk adni, a személyiséget teljesen tiszteletben tartottuk, és mint nevelők, az értelem, a jámborság, a jó erkölcs fontosságát alapvetőnek tartottuk. Megfogalmazása szerint hitre, tudásra, szép életre és jóra ad példát a keresztény nevelés. A hit magát a transzcendens értékeket, a tudás e világ megismerését, a szép élet a művészeteket, a jó pedig az erkölcsi rendnek a megszilárdítását jelenti. Valahol itt látnám én a terapiát és örvendek, hogy most már az etikai nevelés, hittannevelés is bekerült az iskolák programjába. Még sok minden döcögve halad, de el kellett valahol kezdeni, és legalább van valami remény, hogy a ki-művelt emberfők jellemes emberfők legyenek.

(Lakiteleki Népőiskola, 2013. szeptember 19.)



Boldogok a békességet szeretők

Ha sikerült figyelniünk a Szentleckére, az egy nagy üdvözlés. Olyan üdvözlés, ami karácsonykor és húsvétkor is egyaránt elmondható. Szent Pál apostol a Rómaiakhoz írt levelében köszönti, üdvözli a szenteket. Nem azokat, akik meghaltak, és eljutottak az Isten örök országába, hanem azokat, akik a keresztség által Krisztushoz kapcsolódtak. Az üdvözlés után jön egy egészen hosszú tanítás, majd a végén az a formula, amit a protestáns testvérek mindig használnak, mi meg felváltva használjuk a mise kezdetén, hogy „Kegyelem néktek és békesség Atyánktól, az Istentől és Urunktól, Jézus Krisztustól!”



Nem is gondolunk rá, hogy az üdvözlés szóban az üdvösség van. Mi üdvösséget kívánnánk a másiktól. A legjobbat, amit az ember kívánhat és kaphat. De nem akárkitől, mert amióta él az ember, a vágyai sokféle irányban keresték a megoldást az élet problémáira és boldogságára. Általában tévutaknak bizonyultak, és kudarcosakká lettek. Egyetlen út vezet mindenki számára az üdvösségre, Jézus Krisztus. Ő mondta magáról: „Én vagyok az Út, az Igazság és az Élet...” Az a köszöntés, amit Szent Pál mond, felidézi azt, hogy ő meghívott szolgálja és apostola Jézus Krisztusnak. Ez a része megfelel a karácsonyi köszöntésnek, hiszen nem másról van

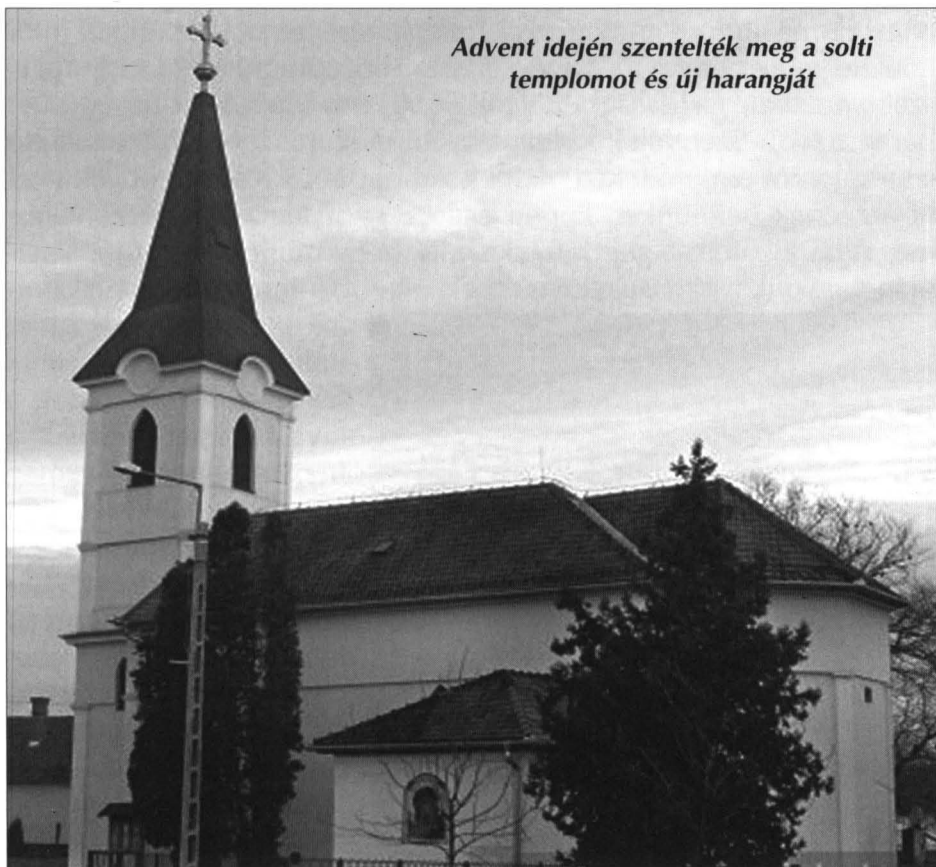
szó ilyenkor, minthogy Jézus Krisztust ünnepeljük, aki ember lett, egy lett közülünk, test szerint.

Le lehet vezetni a családfáját: Dávid nemzetségéből született, aki megkapta az ígéretet, hogy uralmának sohasem lesz vége. Márpedig tudjuk, hogy a történelmi Dávid király családja teljesen jelentékte-

lenné lett és ki is halt. Ha beteljesedett ez az ígéret, az nem valósulhat meg más formában, mint a Jézus Krisztus által hozott Isten országaival és az üdvösségben. S utána mindjárt átvált arra, hogy ő a szentség lelke szerint, a halálban való feltámadása által „Isten hatalmas Fiának” bizonyult. Ezt a részt meg el lehetne mondani húsvétkor, hiszen benne van a halála és a feltámadása, mert valahogy mi mindig egységben kell, hogy szemléljük Jézus Krisztusnak a személyét és az odatartozásunkat. Az más kérdés, hogy ünnepekre bontjuk és megemlékezünk az üdvösségtörténet egyes eseményeiről. Itt meg is fogalmazódik az, amit mi Jézus Krisztusról vallunk, hogy Isten Fia, isteni személy, de testi valóságában emberi természetet hordozott. Itt van a mi hitünk Jézus Krisztusról, mert ha az egyiket vagy a másikat tagadjuk, eltérünk az igaz tanítástól. Ha nem valljuk a teljes emberségét és a teljes istenséget, akkor ismét csak tévútra jutunk. Jézus Krisztus, amikor elkezdte nyilvános működését, a lélek erejét hangsúlyozva, egy alkalommal magát templomnak nevezte. Templomnak, még hozzá úgy, hogy „Bontsátok le a templomot és én harmadnapra felépítem azt.”

Mi most a solti kistemplomnak a megáldására, harangszentelésére jöttünk össze. Jó felfedeznünk azt a párhuzamot, hogy mit jelent számunkra Jézus Krisztus templomi személye, s mit jelent az, hogy mi magunk is templommá kell, hogy legyünk. Mert ugyancsak Szent Pál apostol mondja, hogy testetek a Szentlélek temploma, ahol jelen van az Isten. S miután Jézus Krisztus isteni személy, őbenne jelen van az Isten. Nem azt akarta mondani abban a vitában, hogy az Őszövetség sokáig épült templomát, ha lebontják, majd ő felépíti, hanem azt mondja az evangélista, az ő testének templomára gondolt. Vagyis, ha meg is ölik, ő harmadnapra feltámad. Tehát fel fogja építeni testének és önmagának a templomát.

Ha kőből épült templomra gondolunk, akkor az nemcsak egy hely, ahol többen elférünk, mint egy családi házban, hanem az Isten jelenlétének a helye. Nincs jobban az Isten sehol sem a világban, hiszen mindenütt jelen van, nincs jobban a Szent Péter Bazilikában, mint itt. Mert egy templom az Isten jelenlétét adja számunkra. Adja, hogy megszólalhat az Evangélium, amit ő mondott. Adja azt, hogy az apostolok leveleit olvashatjuk. Itt vagyunk közösségben, akik keresztyének mondjuk magunkat, s magában az eucharishtiában, amire azt mondja Jézus: „Ez az én testem, ez az én vérem!” Tehát ezért szent számunkra a templom. Ezért szakrális hely, s ezért illeti



*Advent idején szentelték meg a solti
templomot és új harangját*

megbecsülés és külön tisztelet. A templomokat az ünnepélyes megáldáskor, a konzekrációkor szintén krizmával kenik meg, ahogy a harangot is, amikor megszentelik. De azon mód, ahogy erről a templomról elmélkedünk, tovább kell vinni a gondolatot, mert amit az apostol mond, hogy „Testetek a Szentlélek temploma”, az annyit jelent, hogy az embernek is olyanná kellene lennie, mint a templom. Be kellene fogadnia a lelkébe az Istent. Akit az Isten képére teremtetek, akit a keresztségben véglegesen és el nem törölhető módon Jézus Krisztushoz kötöttek, annak az a feladata, hogy egyre inkább hasonljon hozzá. Ez volna a mi feladatunk, az örök adventi, örök várakozó cselekedetünk is, amit meg kell tennünk.

Tudjuk azt, visszagondolva a múlt század viharos történeteire, hogy a templomokat sem becsülték. Még Magyarországon is szétrobbantottak néhányat, többek között a Regnum Marianum templomát. A kommunizmus őshazájában, a Szovjetunóban pedig alig

hagytak meg templomot eredeti rendeltetésének. Átalakították mindenféle intézményekké – még ateista múzeummá is –, vagy rosszabb esetben gazdasági épületekké. Ilyenné lehetünk mi is. Mert bár testünk a Szentlélek temploma, mi magunk is elcsúfíthatjuk ezt a templomot és nem lehetünk méltók arra, hogy Krisztus követőinek nevezzenek bennünket. Éppen ezért, egy ilyen templomszentelés, megáldás alkalom a gondolkodásra is, hogy mi milyen fokán, stációján vagyunk a Krisztus-követésnek. Mert bennünket is kiválasztot-



Szent Pál mondja: „Kegyelem nektek és békesség Atyántól, az Istentől, Urunktól, Jézus Krisztustól!”

tak – mint ahogy Szent Pált – azzal, hogy megkereszteltek. És ennek a kiválasztásnak, ennek a megtszentelésnek meg kellene felelnünk, ami sokszor nagyon nehéz. Ezért Anyaszentegyházunk évről évre olyan időszakokat iktat be, amikor különös összetettséggel, imádsággal, elmélkedéssel kell, hogy készüljünk egy-egy nagy ünnepre. Most Krisztus születésének az ünnepére készülünk, ami alkalom arra, hogy testünk templomát, önmagunk emberi valóját Isten elé állítsuk, s elgondolkodjunk, bűnbánatot tartsunk, Isten felé induljunk. Ez nem megy csupán a saját erőfeszítésünkből. Az is kell hozzá, de ahogy Szent Pál mondja: „Kegyelem nektek és békesség Atyántól, az Istentől, Urunktól, Jézus Krisztus-

tól!” Ezt kívánta az egykori római híveknek az apostol, és én is ezt kívánom a templom megáldása és az utolsó adventi vasárnap előest-éjén, hogy azt a kegyelmet, amit Jézus Krisztus hozott számunkra, mindannyian megkapjuk. Mert a kegyelem nem más, mint a Krisztus életében való részesedés. S ha abban részesedünk, akkor békeségünk is lesz Atyánktól, az Istentől.

Békességet is szoktunk kívánni karácsony és az azt követő újév ünnepére, de az számunkra nem a fegyvereknek, hanem a rendnek a nyugalma. Békesség Istennel, embertársaimmal, önmagammal. S különösen így, karácsony közeledtén erre a békességre törekedjünk.

A minap az érsekségen beszélgettem valakivel, és szokásom szerint érdeklődtem, hogy hol dolgozik, mit csinál, kik vannak körülötte. Egy idő után arra terelődött a szó, hogy a közvetlen főnöke az apjával már egy év óta haragban van, szóba sem állnak egymással. Mondtam az illetőnek, ha ő nem meri megmondani a közvetlen főnökének, akkor közölje vele, hogy beszélt az érsekkel, s én kérem és üzenem neki, hogy még karácsony előtt vegye fel a telefont és béküljön ki az apjával. Ő a fiatalabb, neki kell kezdeni a közeledést, hiszen a tékozló fiú is hazatért. Ne legyen a haragnak és a gyűlöletnek a rabja, mert aki abban él, az nem lelhet boldogságra, megnyugvásra. Nem tapasztalhatja meg azt a békességet, amit Szent Pál apostol kívánt, és amit az angyalok is üzentek az első karácsonyban. Hogyan tanítja Jézus Krisztus? „Boldogok a békességszerzők, mert őket Isten fiainak fogják hívni.” S azt mondják a Szentírást magyarázó egyházatyák: azért mondja Isten fiainak azokat, akik békességszerzők, mert hasonlítanak arra az egyetlen fiúra, Jézus Krisztusra, aki már születésével békességet hozott a világnak. Aki a halála előtt is azt mondta, hogy az én békémet hagyom rátok. Feltámadása után pedig első szava ez volt: „Békesség néktek!” Mostani együttlétünk alkalmával – karácsony küszöbén – a templomszentelésnek, a harangszentelésnek az ünnepével egybekötöttén ajándékozzon meg bennünket Isten a kegyelemmel és az igazi lelki békével!

(Solt, 2013. december 21.)



Gyertyaszentelő szentmise

A mai nap elsődlegesen Jézus Krisztus bemutatásának ünnepe. De elnevezései is vannak, a keleti egyház például szereti a találkozás ünnepének nevezni, hiszen ekkor találkozott az Ó- és Újszövetség, a két idős ember, Simeon és Anna próféta asszony képviselte az Ószövetséget és a törvényt. Ám Jézus Krisztus személyében és a Szentlélekben – amelyben már imádkoztak –, felsejlett az új kor-szak, az új és örök szövetségnek az ideje. Ugyanakkor mi magyarok, talán egyedülállóan a világon, sajátos módon és csodálatos köl-tőiséggel ezt a napot Gyertyaszentelő Boldogasszonynak hívjuk, ugyanis ekkor gyertyát szentel egyházunk, ami Krisztus jelképe, hi-szen azt mondotta önmagáról: „Én vagyok a világ világossága.”

Akkoron a negyvenedik nap egy szent szám volt, és nem pusztán egy naptári megállapítás. Elég csak arra gondolnunk, hogy az Ószö-vetségben is több negyvenes esemény van, legyen az a negyven na-pig tartó vízözön, a negyven évig tartó pusztai vándorlás, Mózes negyven napon át volt a hegyen, és így tovább. De az Újszövetség-ben is visszatér ez a szám, hiszen Jézus negyven napra megy el a pusztában, ugyanakkor föltámadása után a negyvenedik napon megy véglegesen vissza az Atyához. Ezért itt sokkal többről van szó, mint egy naptári napról, amit megállapítunk. Mert az Urat bemutat-ják a templomban a maga emberségében. És a templom minden nemzedékeknek helyévé lesz, hiszen Jézus még csak negyven na-pos, de ott vannak a középkorú szülei és ott van a két idős ember is. Azaz mindenkié ez a nap, ez az ünnep már nagyon régen, a negye-dik századtól kimutatható a liturgiák történetéből.

Mózes törvénye előírta, hogy a negyvenedik napon a fiúgyermek szülése után az asszonynak tisztulási szertartást kell végeznie, majd az elsőszülötteket ki kell váltani. Ugyanis az Egyiptomból való ki-szabadulás alkalmával, az Úr lefoglalta magának mind az emberek, mind az állatok elsőszülöttjeit. Ezek csak akkor kelhettek önálló életre, ha kiváltották őket. Ezért kellett a szegényeknek öt sékelt fi-zetniük, illetve gerlét, galambfiókát áldozat céljára vinniük.

Az a Szűz Mária vitte Jézust a templomba, aki már önmagát fel-

ajánlotta, hiszen azt mondotta: „Én az Úr szolgáló leánya vagyok!” Viszi Jézust, de nem olvassuk a Szentírásból, hogy le is fizezték volna az őt sékelt. Valószínűleg ez akkor már a maga mély értelmű teológiai gondolatával arra utalt, hogy Jézus önmagga fogja önmagát felajánlani. Mondja is az utolsó va-

*Jézusról mondta az agg Simeon:
„Ő a világ világossága...”*



csorán: „Azért szeret engem az Atya, mert odaadom az életemet...” Érthető tehát, hogy ez a nap II. János Pál pápánk elhatározásából az Istennek szentelt életeknek a napja, a szerzeteseké.

Tudjuk a híradásból, hogy a 2015-ös esztendő az Istennek szentelt személyek éve lesz. Tehát nemcsak a mai, február másodiki ünnepnapot, hanem az egész évet ennek akarja szentelni Szentatyánk. Bizonyára megvan a mély indíttatása, mert azok, akik felajánlják magukat Istennek, azoknak még inkább hivatásuk az, amit Jézusról mond az agg Simeon, hogy „Ő a világ világossága...” Itt nyilván nem a napfénynek és a sötét éjszakának a kapcsolatára gondol, hanem szellemi és lelki értelemben vett világosságra. Mert ő az, aki az Istenhez vezető utat a sötétben botorkáló ember számára bejárhatóvá és láthatóvá tette. A vakoknak van erről nagy tapasztalatuk, hogy milyen nehéz közlekedni világtalanul. De mi is nagyon tétovák lehetünk a sötétben. S ha az emberiség nem találja meg életének a célját, értelmét, akkor azt világossá kell tenni számára.

A mögöttünk hagyott évtizedekben, a kommunizmus idején a legjobban istentagadó és egyházellenes lapnak azt a címet adták cinkusan, hogy Világosság. Emlékszünk még rá, hogy ez tartalmazta mindig azokat az írásokat, amelyek elméleti szinten fogódzó pontokat kerestek arra, hogy lerombolják a hitet, az egyház iránti szeretetet. Erről a korról Koestler – a magyar származású író – azt írta egyik



Szentmise a kalocsai Szent József zárdatemplomban

regénycímében, hogy Sötétség délben. Olyan sötétség borult erre a korra – mert az emberi életet csupán materialista és osztályharcos alapra helyezték –, ami értelmetlen céltalansághoz vezetett. Az igazi világosságot nem tudták megmutatni.

Az igazi világosságot nem is az emberi értelem, hanem Isten mutatja meg számunkra, s ezért különösen fontos a mai időkben – pedig már nem harcos ateista korszakban élünk –, hogy az emberek újra felfedezzék Istent. Mert sokan ma úgy élnek, mintha nem lenne. Ami egy sötétben tapogatózó életforma, mert nem tudja az ember Isten nélkül megtalálni a lét nagy kérdéseire – de még csak a békés együttélésre sem – a megoldást és a választ. Mert ezeket csak Isten adhatja. Ezért ez az ünnep a Krisztus világosságának is az ünnepe, ami kötelez bennünket arra, hogy először mi is bekerüljünk az Úr világosságába, és ahogy a gyertyát – amit megszenteltünk, fényével továbbadtuk –, ugyanúgy próbáljuk meg tanúságtevő életünkkel Krisztus világosságát továbbvinni abba az életkörbe, ahol éppen vagyunk. Végül is, minden megkeresztelt embernek, megbérmált embernek ez volna a kötelessége. Hiszen a bérmálás kifejezetten miszteri szentség. A szerzetesség nem egy harmadik életállapot a papság és a hívek között, hanem a bérmálás radikalizálása, teljessé tétele. Azt az ígéretet, amit ott teszünk – hogy a Szentlélek segítségével Krisztushoz kötjük az életünket, és róla tanúságot akarunk tenni – vállaljuk a szerzetesi fogadalmakkal és a közösségi életnek a szabályaival. Kalocsán két szerzetesrend is meghatározó volt a török

hódoltság utáni években, és segítette a város népét, hogy a keresztény élet teljesebb legyen.

Ma is itt vannak a Miasszonyunkról Nevezett Kalocsai Iskolanővérek, és a jezsuita atyák, ezért ez az értük felajánlott szentmise arra is alkalom, hogy megújítsák a fogadalmukat. Az emberi élet ahhoz túl hosszú, hogy egy fiatalos lelkesedéssel valaki a fogadalmát őrizni tudja egy életen keresztül. Maga Jézus mondja: „a lélek ugyan kész, de a test erőtlenségre”. Ezt tudjuk, és ezért újra meg újra el kell köteleződnünk, az ígéretet eszünkbe kell juttatnunk, és meg kell fogalmaznunk újólág azt az elszántságot, ami egy idős testet és lelket a régi ifjúság lelkületével az Úrhoz kapcsol. Ahogy a régi imában elhangzik: „Isten oltárához járulok. Istenhez, aki megújítja ifjúságomat, és megörvendezteti...” Én azt kívánom a nővéreknek, hogy a lélek ifjúságával kötelezzék el magukat újra az Úr mellett, s a jezsuita rend alapítójának, Szent Ignácnak az imáját imádkoznám el. Az évszázadok és az évezredek során ki tudja hány meghívás, elköteleződés és küldetés volt. Nem tudjuk, de ezt az imát megőrizte számunkra az egyház:

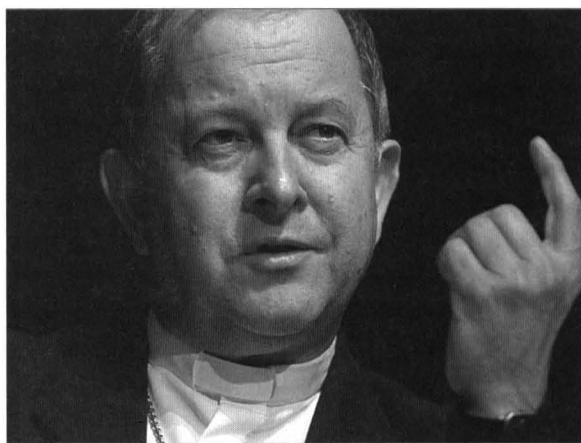
„Fogadd el, Uram, szabadságomat, / fogadd el egészen, / vedd értelmemet, akaratomat / s emlékezésem. / Mindaz, amim van, és ami vagyok, / Te adtad ingyen:/ visszaadok, Uram, visszaadok / egyszerre mindent. / Legyen fölöttünk korlátlan úr rendelkezésed; / csak egyet hagyj meg ajándéku:/ szeretnem téged. / Csak a szeretet maradjon enyém / a kegyelemmel, / s minden, de minden / gazdagság az enyém, / más semmi nem kell.”

(Kalocsa, Szent József zárdatemplom, 2014. február 2.)



Megbecsülni és szeretni hazánkat

Jézus Krisztus színeváltozása egy rövid időre megmutatta a három kiválasztott tanítványnak az örök élet szépségét, mintegy felkészítve őket arra, hogy ha majd eljön a nagy megpróbáltatás ideje, visszaemlékezzenek: Jézus nemcsak szenvedett, nemcsak megalázták és keresztre feszítették, hanem ő a megdicsőült és az örök élet megvalósítója, amelyben mindannyian meghívást kapunk az örök hazánkba, annak szépségébe, igazságába és jóságába.



Nemzeti ünnepünkön elmélkedhetünk arról, hogy vajon a haza hol van ebben a besorolásban. Merthogy ezen a magyar földön nincs Mennycsország és nem is lesz, ezt mindenki tudja. A mai ünnepi beszédében a miniszterelnök azt idézte, hogy az Isten országa hasonlít ahhoz, amikor a földműves magot vet a földbe, az szárba szökken, és növekszik, ha alszik, ha ébren van, mert elindul a kiteljesedés felé. De hát maga Jézus is csak az Isten országának az elkezdéséről beszélt. Azt mondta nyilvános működése idején, hogy elkezdődött az Isten országa. Valójában ővele jött el és ő az a szellemi erőtér, ahol Isten szeretetében és ember szeretetében élnek az emberek. De maga Jézus beszélt arról is, hogy az Isten országa az bizony sok-sok küzdelmen át fejlődik, erőszakot is szenved és a beteljesedés majd egybeesik az üdvösséggel, amikor átadja az Isten az uralmat Jézus Krisztusnak, ő pedig visszaadja az Atyának, és Isten lesz minden mindenben. Tehát legfeljebb a földi hazában valamit megtapasztalhatunk az Isten országából, ott, ahol keresztények vannak, vagy legalábbis olyan emberek, akik a

szeretet törvényét fontosnak tartják, és aszerint élnek. Mi akkor a mi életünk és a mi hazánknak az állapota?

A nemzeti ünnepünknek a hőse, Petőfi Sándor azt írta nem sokkal a szabadságharc kirobbanása előtt, a XIX. század költői című versében: „Ha majd a bőség kosarából / Mindenki egyaránt vehet, / Ha majd a jognak asztalánál / Mind egyaránt foglal helyet, / Ha majd a szellem napvilága / Ragyog minden ház ablakán: / Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk, / Mert itt van már a Kánaán!”

Hát bizony ebből még egyik sem valósult meg eddig. A jognak asztalánál a közelmúltban egy ügyvéd azt mondta nekem, valami egyházi ügyünkben: – Érsek úr, más az égi és más a földi igazságszolgáltatás. – Ő nagyon a földi igazságszolgáltatásnak a pártján volt a mi ügyünkben, vagy ellenünk. Egy ügyész pedig azt mondta: – Jogszolgáltatás van és nem igazságszolgáltatás. – És hányszor érezzük azt napjainkban is, hogy az erkölcsi érzékünk tiltakozik az ellen, amit sokszor a legfelsőbb szintű igazságszolgáltatásban tesznek? Hol van még az, hogy egyaránt helyet foglalhassunk a jognak asztalánál?

A bőség kosaráról nem is beszélve. Az sosem lesz, hogy egyaránt vegyenek belőle az emberek, maga Jézus mondta, hogy „Szegények mindig lesznek veletek.” Nemhogy szegények, hanem hajléktalanok. Abszolút nyomorban élők. Lehet, hogy ők is tehetnek róla, de hát a világnak egy nagyobb részén olyan szegénység van, amit mi el sem tudunk itt képzelni. S aztán a szellem napvilága hogy ragyog be minden ház ablakán? Statisztikai tény, hogy az otthonokban a kereskedelmi tévéket sokkal nagyobb arányban nézik az emberek, mint akár csak egy jó műsort egy hivatalos tévén. Nem érdekli az emberek zömét a komoly szellemi érték. Mert jobbak neki azok a műsorok, amikben a pletykák elbódítják, a feleslegességek dolgait magyarázzák, vagy éppen a szem által a szenvedélyeket elégítik ki. Itt tartunk. S ezzel szembe kell néznünk!

Mégis azt mondjuk, hogy a nemzeti ünnep felszólít bennünket a hazaszeretetre. Nem véletlen adott nekünk Isten hazát, és a hazaszeretet az többrétű. Meg kell őrizni nyelvünket, kultúránkat, jelképeinket, s főként tevőlegesen is szeretni kellene hazánkat. Pesten járva sokszor azt figyelem, hogy milyen arányban vannak az idegen nyelvű feliratok a magyarral szemben. Néha az az érzésem, hogy nem is a hazámban vagyok, annyi ilyen idegen nyelvű – jobbára angol – felirat van. A nyelv így is kopik. Nem beszélve az irodalmi is-



A székely Tamási Áron mondta:
„Aki embernek hitvány,
magyarnak alkalmatlan.”

meretről. Tegyük kísérletet ismeretségi körünkben lévő gimnazista gyerekekkel, hogy el tudják-e szavalni például a Nemzeti dalt? Én tettem kísérletet rá, és bizony, nem nagyon akart erre vállalkozni...

A kultúrát, a jelképeket megbecsüljük-e? Hazafelé jövet Dunaföldváron át vezetett az utam. Ki van írva a helységjelző táblánál még rovásírással is a város neve. Na, mondtam, ahol ilyen magyar érzés van az emberekben, ott meg kell mutatkoznia nemzeti ünnepünk teljesebb valóságának. Ehelyett azon a legalább három kilométeres utcán, amin haladtam, egyetlenegy nemzeti színű zászlót láttam kitűzve...

A legfontosabb persze, hogy hogyan becsülik meg munkájukkal, itt maradásukkal ezt a hazát a honfitársaink. Nem is olyan rég Szentesen a megyeházán tartottam előadást. Utána volt egy fogadás, és akikkel ott beszélgettem – mondjam így – középosztálybeli, nemze-

ti érzésű emberek voltak. Sok minden szóba került. Többek között az, hogy nem is egynek, de inkább a nagyobbik részének a gyermeke külföldön él, ott dolgozik. Valamelyik kijelentette, már nem is akar hazajönni a fiam meg a lányom. A másik azt válaszolta, hogy az enyém még talán hazajön, de ha majd nem keres annyit, mint ott, bizonyára visszamegy. Ha a haza csak annyit jelent – vagy annyit nem jelent –, hogy hol élünk jobban, ott nincs hazaszeretet. Ott nem szabad énekelni azoknak a Szózatot, hogy „Itt élned, halnod kell”, mert hazugság a szájukból. Hiszen most nem üldöznek senkit ki az országból, mint régen, mert annak menekülnie kellett, az életét mentve. De tudjuk, semmiféle magyar közösséget nem is keresnek ma már, amikor kimennek, hanem élnek a maguk életét, s nagyon sokan arra törekcszenek, hogy teljesen integrálódjanak a kinti világban. A hazaszeretet igazi lényege az, hogy visszatérünk, és oda, ahová bennünket Isten teremtett. Ott akarunk élni és dolgozni, és mindazt a tudást, amit külföldön megszereztünk, azt kamatoztatjuk.

Kérdésünk: miért kell a hazaszeretet? Azért, mert nélküle az ember lelke torzó. Ahogy a család nélküli ember élete is egy torzó. Aki nem igazi rendes családban nőtt fel, az egész életében megszenvedi azt. Ahogyan az is, akinek nincsen hazája. Az egy nagyobb közösségnek az összetartó erejét nem érzi meg, nem tudja őt lelkesíteni, s nem is fáradozik érte... És akinek mindegy, hogy hol van itt a földön, illetve csak ott jó lennie, ahol jól él, annak az üdvösség utáni vágyról, az azért való fáradozásról sem lehet fogalma. Tehát még az üdvösség szempontjából is fontos a haza. És ha belegondolunk abba, hogy ezt a hazát, ezt az országot hány magyar szent építette, akik lélekben sokkal közelebb állnak hozzánk, mert Szent István, Szent László, Szent Erzsébet és a többiek ebből a népből valók. A hazaszeretet az éppen ezt is elősegíti, hogy nemzetünk szentjeinek példája bennünket sarkalljon, hogy ezt a hazát, amit mi Istentől kaptunk, megbecsüljük és szeressük.

Jézus korában az a fajta hazaszeretet még nem volt, mint manapság, de tudjuk azt, hogy megsiratta Jeruzsálem bekövetkező pusztulását, hogy „Hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat...”, „...de te nem akartad.” Szerette ilyen formában hazáját, és szerette népét, beszélte a nyelvét. A kereszten kimondott szavai, népének a szavai, és annyira tisztelték az evangélisták, hogy amikor görögül írták meg az Evangéliumot, ezeket a szavakat, hogy „Eloi, Eloi, lamma szabaktáni?” (Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?) nem merték átír-

ni. Vannak még más szavai is az Evangéliumnak, amelyek azt bizonyítják, hogy határhelyzetekben az Úr Jézus népe nyelvén imádkozva adott példát nekünk. II. János Pál pápánk (áprilisban avatták szentté – a szerk.), amikor a szörnyű merénylet érte, lengyelül imádkozott. Nagyon sok nyelven beszélt, de abban a kritikus pillanatban az anyanyelve volt mindegyik előtt a meghatározó. Mert sok nyelven kifejezhetjük a gondolatokat, de az érzésekről, érzelmekről szólni leghitelesebben csak az anyanyelvén tud az ember. A nemzeti ünnep alkalom arra, hogy a múlt emlékeiből, tanulságaiból tanuljunk, az értékeit pedig megbecsüljük. A múlt gyarlóságait, bűneit is fogadjuk el úgy, mint emberi létünknek a tartozékait, és próbáljuk azokat helyrehozni. Imádkozzunk hazánkért! Hiszen olyan fontos számunkra, hogy Isten, aki nekünk adta hazánkat, meg is tartsa nekünk, még nagyon hosszú ideig...

(Kalocsa, Szent József zárdatemplom, 2014. március 15.)



Isten országaért

Nagyon röviden azért kell evangelizálnunk, mert parancs. Jézus azt mondta: „Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot!” Kategorikus imperatívusz. Aki volt katona, az tudja, hogy a parancsra nem lehetett rákérdezni. Ezzel el is mondtam szinte mindent, de azért mást is szeretnék hozzáfűzni. Az Evangélium az üdvösség jó híre, a hitünk tárgya. Ám a hit hallásból ered, márpedig akkor azt hirdetni kell. Tovább kell adni az üdvösségünk miatt is. A keresztény életnek az alapja, amikor Jézus befejezi a Hegyi beszédet majd így szól: „Nem mindaz, aki azt mondja nekem: „Uram, Uram!”, megy be a mennyek országába, hanem csak az, aki megteszi Mennyei Atyám akaratát, aki a mennyben van.”



Máté Evangéliumában található egyik kifejtése Isten országának és a jó hírnek, ami a keresztény élet alapja. Az ember a természetéből adódóan olyan, hogy szeretné a jót megosztani. Egy sejtbiológussal beszélgettek a rádióban, aki azt mondta, hogy még a sejtek is kommunikálnak. Ha a sejtek rossz információt adnak egymásnak, akkor betegszik meg az emberi test, és keletkeznek a rákos sejtek. Ha ezen a szinten is van egyfajta kommunikáció, akkor nem csoda, hogy a lélek szintjén ez már elválaszthatatlan erővel kötődik az életünkhöz. Az ember keresi azt az igazságot, ami teljessé az Evan-

géliumban válik, s ha megtalálja, azt tovább kell adnia. A napkeleti bölcssektől kezdődően Szent Pálon át Szent Ágostonig, az összes kereső és konvertita erre mutat példát. Nem elégszik meg az ember az-

zal, ami csak egydimenziós létet ad, hanem keresi a természetfelettit. Erre válasz az Evangélium, a jézusi tanítás.

Közforgalomban két biblikus alapvetésű könyv van. Az egyik a Biblikus teológiai szótár, a másik egészen újkeletű, A Biblia lelkipásztori konkordanciája, amelyet Keresztes Szilárd püspök úr adott ki, sok munkával, külföldi források alapján. Ahogy felüti az ember az evangelizálásnál, küldetésnél, akkor lehet azt mondani, hogy egy ívet követhetünk, ami elindul az Atyától, a Fiú és a Szentlélek által, az apostolok útján jut el hozzánk az Evangélium híre. Ezek a konkordanciák, biblikus teológiai szótárak részletezik is, hogy milyen területeken kell hirdetnünk az Örömhírt a szegényeknek, a pogányoknak, a bűnbánóknak, minden lehetőséget kihasználva.

Tízparancsolat – Jézus pecsétjével

A Hegyi beszéd előtt azt olvassuk Máté Evangéliumában, hogy: „Jézus bejárta az egész Galileát. Tanított a zsinagógákban, hirdette országának örömhírét és meggyógyított a nép között minden betegséget és minden bajt.” Van-e különbség a jézusi tanítás és az Evangélium hirdetése között? Van. Mit taníthatott a zsinagógában? Tanította az Ószövetséget. És azt értelmezte, mert odavitte a templom-szolga neki a tekercset, és olvasta, magyarázta. Abban benne van a Tízparancsolat, de ha csak a mai zsoltárok második törvénykönyvi részletére gondolunk, meg a holnapira, abban annyi utasítás van, hogy azt mindenképpen magyarázni kellett. Ő is magyarázta a Tízparancsolatot. Csak azt éppen a Hegyi beszédből tudjuk meg, hogy nem egészen úgy, ahogy korának társadalmában magyarázták. És még egyet tisztázni kell: mi nem Mózes miatt fogadjuk el a Tízparancsolatot. A zsidók szokták mondani, hogy ők adták a világnak. Adhatták volna, ha Jézus nem teszi rá a pecsétet. És mi éppen Jézus Krisztus miatt fogadjuk el. Ezt a tridenti zsinat is leszögezte régen. Jézus kihagyta belőle mindazokat a dolgokat, amik a zsidóságnál kultikusak, szertartásosak voltak. Nem beszél a faragott kép imádásának tilalmáról, a különböző étkezési szabályokról és hasonlókról. Amikor a Tízparancsolatról beszélt, a szívbe írt törvényekről beszélt, amiket a Hegyi beszédben radikalizál.

A mózesi Dekalógus – Tízparancsolat – már egyfajta kodifikációja annak, ami már előtte megvolt az emberi szívben, mert az ősatyáknak is volt törvénye. Ábrahám is tudta Egyiptomban, hogy nem jól



Országos Lelkipásztori – Teológiai Napok Egerben

tette, amikor letagadta a feleségét. Vagy azt, hogy bűn gyilkosságot elkövetni. S itt mélyebbre jutunk ahhoz, amit a természetjog is megfogalmaz, hogy a teremtettségünknel fogva van szívbe írt törvényünk, amit már a Mózes által adott kinyilatkoztatás pontosít, de Jézus még inkább radikalizálja abban az eredeti szépségben, ahogy az Isten kigondolta a teremteskor. Tehát amikor ő tanított a zsinagógákban, akkor valószínűleg így tanított. Nem azon gondolkodott, amin a rabbik, hogy például hány lépést lehet tenni szombaton, s mikor milyen rituális törvényeknek kell megfelelni. Hanem már azt magyarázhatta, ami aztán később az ő tanításában tisztán és világosan előjött. Mint egy nagy restaurátor, aki azt a képet, amit Isten megfestett, letisztította és új fényben ragyogtatta fel. Ezért olvassuk minduntalan azt, hogy: „Mondatott a régieknek... én pedig mondom nektek...” És a régiek nem az abszolút régiek voltak, hanem az a sok rárakódott rituális dolog, amit a mindenféle rabbi iskolák kiokoskodtak. Ezekről tisztíthatta meg.

Egy tanító az iskolában nem új dolgokat szokott előadni, csak a gyerek számára új, amit tanít. Sőt, egy nagyon konzervatív hivatásról van szó, mert azt tanítjuk, amit már régen tudunk, és tudtak az elődeink is. A didaszko szóban benne van, hogy azokat az ismere-

teket, amiket az emberiség már összeszedett, adjuk tovább a gyerekeknek. Tehát az, ami az Ószövetségben érték, az volt Jézusnak a magyarázata a zsinagógában, miközben hirdette országának örömhírét, és meggyógyított minden betegséget.

Betelt az idő...

Nem tudjuk pontosan, definíciószerűen, hogy Jézus Isten országát hogyan határozta meg. Nincs egyetlen kánon vagy kánonszerű meghatározatás sem erre, ami roppant jó, hogy így van. Mert tovább lehet gondolni. Ha Jézus mondott volna egy arisztotelészi meghatározást, az számunkra már részben érthetetlen, részben unalmassá lenne. De miután ő azt mondta, hogy hasonlít a mennyek országa, ezért megadta a lehetőséget, hogy ezt továbbgondoljuk: Mi az, ami a mindenkori időben Isten országának megfelel?

Amikor elkezdi Isten országát hirdetni, van egy eltorzult ószövetségi háttér. Az egyik eltorzulás az volt, hogy annak jön el Isten országa, aki abszolút módon betartja a törvényeket. Volt olyan zsidó magyarázat, hogy ha két szombaton azt a 613 parancsot megtartanák, itt volna Isten országa. Hát ezt nem lehet megtartani, az emberi erőt felülmúlná. Aztán azt is mondták, hogy ennek a világnak meg kell semmisülnie, annyira elfajzott, és egy újnak kell jönnie, még hozzá a Messiással. De borzasztóan földi színezetet kapott a Messiásról való elképzelésük, úgyhogy az sem vágott egybe a jézusi elgondolással, amikor Isten országáról tanított. Holott az Ószövetség már valamiféle előkészület volt ebbe az irányba. Ezért mondja, hogy „Betelt az idő...” – A kaerosz és nem a kronosz, mert Jézus fellépésétől az Isten, amit elmondhat, emberi nyelven elmond. Annak előtte a próféták kijelentették: „Ezt mondja az Úr!” Jézus ehhez hozzáteszi: „én pedig mondom néktek”. Tehát azok a kezdetek, azok a hangfoszlányok és megközelítések az Isten országáról azért váltak teljessé Jézus által, mert ő maga mondja. Mert ő nemcsak Isten ígéinek megtestesült formája, hanem ő maga az Isten országa. Tehát ahol ő van, ott van az Isten országa, és ezért hiába múlt el 2014 esztendő, akkor voltunk a csúcson a betelt időben. Mi a kronoszban élünk, ebben az egymásutániságban, ami rányomja a mi életünkre annak fájdalmit is, hogy ez az idő kérlelhetetlen fölöttünk. És ha nem hívó szemmel nézünk a múltó időbe, csak arra a megállapításra juthatunk, hogy semmi értelme sincs az egymásutániságnak. Azt

mondják, Shakespeare volt elsőként a nyugat-európai irodalomban az, aki úgy tekintett szét a világon, hogy nem hitt Istenben. Vagy ha hitt is, borzasztó nagy kétségei voltak, s ezt nagyszerűen tetten érhetjük például a „Macbeth” című drámájában, amikor valahogy így mondja:

„Holnap és holnap és holnap: tipegve / Vánszorog létünk a kimért idő / Végső szótagjáig, s tegnapjaink / Csak bolondok úti lámpása voltak / A por halálba. Hunyj ki, kurta láng! / Az élet csak egy tűnő árny, csak egy szegény ripacs, / aki egy óra hosszat dül-fül, és elnémul: / egy félkegyelmű meséje, zengő tombolás, / de semmi értelme nincs.”

Igen nagy szellemek életük végén öngyilkosok lesznek, mert nem találják az értelmét a kronosznak. A betelt idő ad valamit az Isten országából. S ez a betelt idő érdekes módon itt van, ha felidézzük Jézus hasonlatait. Ha pedig elolvassa az ember az Evangéliumokat és úgy próbál csoportosítani, akkor azt mondja, hogy ha ez az Isten országa, akkor itt is van, meg nincs is itt. A jelen és jövő feszültsége, ami az embernek is feszültséget okoz, hogy szeretné, ha már többet tudna Isten országáról, de a jelen töredékes voltában él, és ebből adódóan vannak – főként fiatalok –, akik örökké ábrándoznak egy nagy holnapról, amikor minden más, minden jobb lesz. Egy bizonyos kor után pedig az öreg nosztalgiázik, mert a jelen kicsúszik a kezéből, s a jövő bizonytalanul messze van. A keresztény ember realista, mert van benne egy nagy távlat, ugyanakkor annak kell megfelelnie, ami éppen most van. „Csináld, amit csinálsz” – ahogy mondták a latinok, és meg kell öregedni ahhoz, hogy az ember erre rájöjjön. Mert fiatalon mindenkiben kialakul valami nagy ábránd, bár szokták mondani, hogy a hídra akkor kell rálépni, amikor odaérünk. A keresztény realitásban benne van Isten országa is, annak tudata, hogy életünknek egyszerre van földi és természetfeletti, transzcendens dimenziója. A földi az, hogy konkrét feladatok vannak, amiket Jézus maga mond. De beszél arról is, hogy mi fog bekövetkezni az idők végén. Ez a természetfeletti világnak a valósága, mert a menny az nem a felhők felett van, mint tudjuk, hanem az Isten természetfeletti léte. S ez a természetfelettség földi dimenziót kap. Ez is gondunk, mert ha nagyon belevetjük magunkat a földi dolgokba, akkor könnyen elfeledkezünk a természetfelettiről. Ha pedig csak a természetfeletti dolgokkal foglalkozunk, akkor nem tudunk megfelelni e földi valóság elvá-



Országos Lelkipásztori – Teológiai Napok Egerben

rásainak. Már a legelejétől nagy kísértése ez az egyháztörténetnek. Mert ugye minek dolgozzunk, ha úgylis itt a világvége? S akkor mondja Szent Pál: „Aki nem akar dolgozni, ne is egyék.” Ugyanakkor a munkálkodásunk nem lehet olyan, hogy minden erőnket lekösse. De a természetfeletti és a földi dolgoknak a feszültségében hogy találja meg az ember a helyes arányt? Az Isten országa e között van. S aztán ami furcsaság, és ami észjárásunknak nem felel meg, hogy Isten országa az ajándék, amiért küzdeni kell. Mert a mi elgondolásunk szerint az ajándék általában önzetlen dolog. Adok neki, de nem várom, hogy visszakapjam, bár itt is azért lehet tapasztalatokat szerezni, hogy mit is adott ő nekem ekkor meg ekkor, hát akkor körülbelül ezt adom vissza neki. De ez egy olyan ajándék, amiért küzdeni kell, mert sok példájában elmondja az Úr Jézus, hogy ti meg nem érdemelnétek. Ott van a szőlőmunkások hasonlata: azt hitték azok, akik korábban kezdtek, hogy no, majd mi többet kapunk. Nem. Te is annyit kapsz. De neked is épp úgy ajándék, mint annak, aki napszállta előtt egy órával áll munkába, és az Isten országa olyan, hogy ezért harcolni, küzdeni kell.

Páratlan érték

Azt is elmondja az Úr Jézus, Isten országa egy páratlan érték. Az emberek küzdenek a pénzért, a vagyonért, a földi jólétért. Ezért a páratlan értékért miért nem akarnak küzdeni? Azért, mert a tudatlannak nincsenek vágyai. Ignoti nula cupido – amiről nem tud az ember, azután nem vágyódik. S az embereknek csak sejtéseik vannak sokszor, de nincs tudásuk, s ezért nem vágyódnak rá, viszont kerülő úton azért meg lehet sejtetni velük Isten országát. Én találkoztam nagyon gazdag emberekkel már, s amikor beszélgettem velük, azért csak-csak kibukott belőlük, hogy jó ez a gazdagság, jó ez a nagy vagyon, de ha rendezettebb családi körülményei volnának, gyerekek, minden, akkor azért az jobb lenne. Tehát vágyott arra, hogy valami jó legyen, normális emberi kapcsolat. Milliárdost hallottam sírni a telefonban, amikor megtudta, hogy rákos beteg. Nem vigasztalta az, hogy mennyi pénze van.

Ha az emberek Isten országáról egy helyesebb képet alkotnának, akkor tényleg rájönnének arra, hogy ez valóban nagyon nagy érték. Bár Isten országa befoglalható a szeretet megvalósulásába is, ahol az Isten- és emberszeretet erőtere van, s ha valaki már ilyen dolgok után vágyódik, akkor tényleg azt mondja, hogy minden más dolog valóságos méreteire zsugorodik ehhez képest. Ez Isten országának a megközelítése, amit Jézus hirdetett. S aztán benne van a nyolc boldogságban, aminek rejtett alanya ő maga. Azzal kezdődik, hogy „Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa”, utána mindig vannak valami jutalmak a felsorolásokhoz kötve, de a befejezés, a jutalom ugyanaz, mint a legelején: „Boldogok, akiket az igazságért üldöznek, mert övék a mennyek országa!” Tehát boldog mondásait egy keretbe foglalja Jézus, legvégül rámutatva, hogy majd kielégítettnek az igazságot szomjazók.

Van üdvösség, örökélet és van bűnbocsánat. Az Örömhír ezek köré fonódik. A többi kiegészíti ezt a gondolatkört, és ezt hirdette Jézus. Ezzel tudott meggyógyítani sántát, bénát, vakot, mindenféle embert, de még többet gyógyított meg lélekben. Ma már az orvostudomány nagyon egyértelművé teszi az ember pszichoszomatikus egységét, és tapasztaljuk azt, hogy a betegségek jó része lelki eredetű. Vagyis a hitünk, ha átjárja a lelkünket, gyógyír lehet. Mert azok a betegségek, amik kísérik az életünket, valami-

képpen enyhülnének azáltal, ha komolyan hinnénk. Másként fogja fel egy hívő ember a nagy betegséget, mint a nem hívő, és a legnagyobb betegségünket pedig radikálisan orvosolta feltámadásával Jézus. Így látjuk meg azt, hogy itt az üzenet, amit nekünk hirdetni kell. Tehát amikor kimegyünk, hogy „menjetek és tanítsatok minden nemzetet”, „adjátok tovább az örömhírt”, akkor itt van ennek a foglalata Isten országában. A Biblia tudósainak egyértelmű véleménye, hogy mind az Ószövetségnek, mind az Újszövetségnek központi gondolata a közénk eljövő Isten országa. Jóllehet az Ószövetségben gellert kapott – ahogy mondtam is –, de ezért kellett eljönnie Jézusnak, hogy ezt is meghirdesse nekünk. Ez a misszióknak is a tartalma, amit tovább kell adnunk. S az már a mi feladatunk, hogy az idők jeleire figyelve, továbbgondolva Jézus szavait, fordítsuk le az embereknek az ő tanítását. Mert ha Jézus azt mondta, hogy hasonlít a mennyek országa, akkor nekünk hitoktatóknak, papoknak van egyfajta lehetőségünk arra, hogy a mai emberi élet hasonlatait is belevegyük mindabba, amit megismertetni, megértetni akarunk.

Úgy gondolom, hogy a biblikus alapok mindig stabil fundamentumok. Tehát ha ezeket újra meg újra átelmélkedjük, akkor lesz a mi életünknek is egy olyan háza, ami szilárd alapra épül. Jézus mondja, hogy „aki sziklára építi a házát”, az meghallgatja a tanítását. Az ilyenfajta igehirdetésünk az tényleg abszolút biblikussá válik, ugyanakkor állandó motivációt is ad, hogy jó családatyaként mi hirdessük az Evangéliumot. De a jó családatya Jézus tanításában olyan, aki régít és újat egyaránt előhoz. Aki például ma gyerekekkel foglalkozik, annak tudnia kell, hogy mennyire fontos a mindennapi világukban a televízió, a számítógép, az okos telefon. Vegyünk példát, hasonlatot az ő világukból is, hogy egy-egy hitigazságot el tudjunk mélyíteni. Mert a mi hitünk az a szellemi erőter, amit alaposan meg kell ismernünk és meg kell ismertetnünk, Isten országáért.

*(Eger, Országos Lelkipásztori
– Teológiai Napok, 2014. január 28.)*



Visszatekintés és hálaadás

Az Ószövetség legbölcsebb királya, Salamon mondja: „az ember élete olyan, mint az árnyék: elmúlik”. A ma feltartóztathatatlanul múlttá válik, a jövő mává, vagyis az ember ki van szolgáltatva az idő múlásának. Ezt érezzük és tapasztaljuk minden év végén, amikor a polgári évet – vagy más nagyobb időciklust – lezárjuk, hogy visszahozhatatlanul múlttá vált a mögöttünk hagyott idő. Ha mérleget és számadást akarunk készíteni, akkor most kell megtennünk, mert az emberi emlékezet olyan, hogy később hozzáidomítja az elképzeléseihez azt, ami egykor megtörtént. Dömpingben jelennek meg a memoáírások, az emlékiratok, s amikor azokat összevetik a valóságos tényekkel, akkor olvashatjuk azt, hogy még azok is, akik szemtanúk voltak valahol, egész másként mondanak el egyes eseményeket. Mert az emberi emlékezet is ki van szolgáltatva az elmúlásnak.

Azt, hogy mi történt a most búcsúzó évben, sokan és sokféle módon feldolgozzák majd. Mi itt talán csak az egyházi évnek a főbb eseményére gondolhatunk, ami bennünket is érintett.

Mint tudjuk azt, még XVI. Benedek pápa indította el a Hit évének az ünneplését, ami azután átjárta az egész világegyházat, és még a protestáns testvérekre is kihatott, mert ők is foglalkoztak a keresztény hit átgondolásával, elmélyítésével és megismerésével. Igen nagy szükség is volt erre, mert a hit – a közömbösséggel, a tudatlansággal karöltve – nőttön-nő Európában. Pedig lelkileg és szellemileg nagyon vérszegény az a társadalom, ahol az élet nagy kérdéseivel foglalkozó hit már nem is érinti meg az emberi gondolkodást. Ugyanakkor örömmel töltött el bennünket, amikor azt is láttuk, hogy a Hit évében többféle megnyilatkozással, irodalmi megjelenítéssel az egyházközségekben, a hittanórákon a hitnek a feldolgozása és megfogalmazása impozáns módon is előtérbe került. A legrégebbi katolikus folyóirat, a Vigília több számot is szentelt e kérdéskörnek. Az elsőben megszólította a neves közéleti személyiségeket „Az én krédóm” címmel, s ami számomra örömdetes volt, hogy a termé-



Ferenc pápa (balra) és elődje, XVI. Benedek

szettudományos végzettségű és felkészültségű emberek nagyon egyértelműen mondták, hogy ők istenhívők.

Aztán arról is szép tanulmányok jelentek meg, hogy mit jelent az európai kultúra számára a kereszténység. Mert minden, ami benne van a mi életünkben, a nyelvi fordulatainkban, nem beszélve a művészetünkről, megérthetetlen a hit nélkül. Csodálatos kiállítást láthat, ha valaki elmegy a Szépművészeti Múzeumba, Caravaggio és kortársainak a tárlatára. Ha valaki nem ismeri a hit világát, a Bibliát, az tényleg úgy álldogál egy ilyen kiállításon, mint Bálám számára. Mert egyáltalán fogalma sincs arról, hogy mit ábrázolnak a festmények, milyen bibliai háttér van mögöttük.

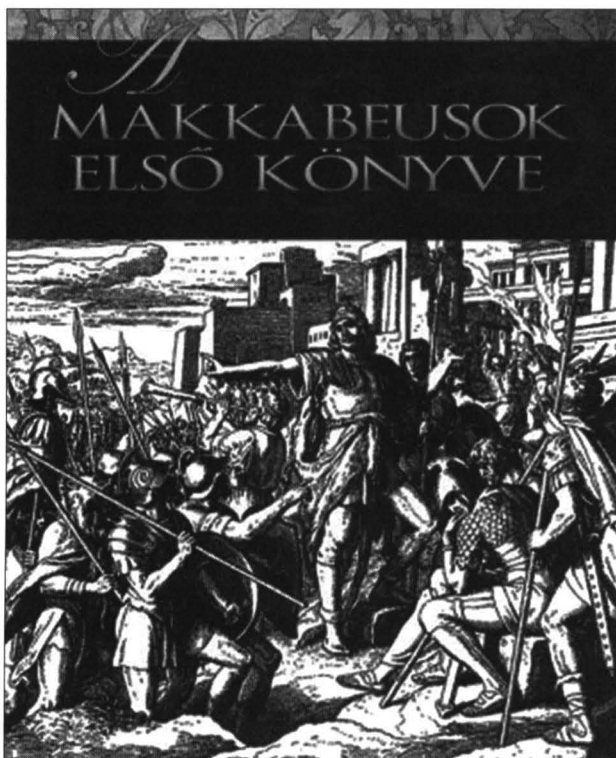
Tehát a hitnek nagyszerű megnyilvánulásai is találkozhattunk a most búcsúzó évben, s valamiképpen ezt akarja elősegíteni a Kormányzat kísérlete is – azért mondom így, mert még nem jutott el a teljes megoldásra –, a hitoktatás bevezetésére. Nagyon nehéz kérdéskör, hiszen maga az, hogy választás elé állítanak embereket, már bizonyosfajta gondot jelent. Ahogy a tanterem vagy a szakpedagógus hiánya is. Tény, hogy a múlt század első felében komoly erkölcsi, hitbeli tanítás nem volt az iskolákban. És még senki sem találta

ki azt, hogyan lehetne jobbá tenni egy társadalmat kötelező hit- és erkölcsi nevelés nélkül. Volt egy öreg plébánosom, az mindig azt mondta, hogy az embereket kötelezni kell a jóra. Mert olyan az ember, hogy másként nem teszi. Végül is a KRESZ-táblák nem köteleznek bennünket a jóra? Ha megszegjük az utasításait, a rendőr meg is büntet bennünket. Kötelezni kell néha az embereket a jóra, ha kis-korúak, szellemileg és lelkileg egyaránt. A nagykorú ember már szabadon választ, ami annyit jelent, hogy vagy kitart egy érték mellett, vagy nem. Tehát a hitoktatás bevezetése jó kezdeményezés a Kormány részéről, csak sok problémát vet még fel, amikről nem tudjuk, hogy a későbbiekben hogyan oldódnak meg. De a katolikus keresztény szülők esetében vétek, ha etikára íratják a gyermeküket, amikor az iskola kínálja a hitoktatás lehetőségét is.

Ha visszatekintünk az elmúlt egy év nagy egyházi eseményeire, bátran mondhatjuk, történelmi dolog volt az, hogy XVI. Benedek pápa érezve egyre fogyatkozó erejét, lemondott. Megdöbbszentett bennünket, de aki ismerte korábbi gondolatait és írásait, az ezt lehetségesnek tartotta. Lemondott, mert már nem tartotta magát elég erősnek ahhoz, hogy a világegyház kormányzati feladatait ellássa. Jött helyette egy egészen új szemléletű Szentatya, Ferenc pápa, aki a katolikus hitigazságokat természetesen ugyanúgy vallja, mint elődei, a megközelítései azonban teljesen újszerűek, ahogy az emberek felé fordul. Talán azért is, mert egy olyan világból jött – Dél-Amerikából –, ahol a kereszténységben a Katolikus Egyház nagyon eleven. Ferenc pápa több mindent mer megtenni, amiket az elődei valamiképpen didaktikusnak tartottak volna, ezért mellőztek. Például, amikor elhangzik egy prédikáció, feltesz a hallgatóságának három kérdést, amire válaszolni kell, és utána még meg is ismételteti velük, majdnem úgy, hogy: „mondjátok hangosabban, nehogy elfelejtsétek!” A korábbi pápákkal ellentétben ő valószínűleg úgy érzi, hogy a mai embernek a hitről szólni, tanítást adni sokszor ennyire aprólékosan és gyakorlatiasan célszerű. Adja Isten, hogy ebben a megújító és változtató szándékában (ami itt Szent Ferenc szelleméhez köt), a Szentlélek kegyelme kísérje őt, és mindannyiunkat az egyházban. Hiszen X. Szent Piusz pápa még jelmondatává is tette, hogy mindent meg kell újítani Krisztusban, mert az „ecclesia semper reformanda”, állandó megújulásra szorul. Így tehát ez a vállalkozása Ferenc pápánknak igazán egybevág az egyházi tanítással.

Ha a magyar egyházra tekintünk, akkor láthatjuk, hogy itt is voltak

olyan események, törekvések, amik szorosan kapcsolódtak az egyház megújításához. Gondolok itt a Vatikáni Szerződés újrafogalmazására és újraírására. Ehhez jó szempontot adott a Nagy Konstantin-féle vallási szabadság megadásának, a Milánói Ediktumnak a 1700 éves jubileuma, amit a most elköszönő évben ünnepeltünk. Az is az állam és az egyház helyes viszonyát akarta szabályozni, és annak a lehetőségeit megszabni. Tehát 2013-ban megtörtént hazánkban, hogy azt a szerződést, amit korábban már megfogalmaztak, az új időkre, új lehetőségekre való tekintettel újra megkötötték.



Ha az egyházmegyénkre gondolok, akkor azonnal a székesegyházunk rekonstrukciója jut eszembe. A Makkabeusok könyvében olvashatjuk, hogy a Makkabeus fiak legfőbb gondja a szent templom építése volt. Nekem is az volt a legfőbb gondom, hogy a Kalocsai Székesegyház megújuljon. Most már egészen látványos a megszépülése a külső szemlélő számára is. Mint minden régi remek építmény esetében, itt is sok időt és sok pénzt emésztene fel a felújítási munkák, bár mi olyan költségvetéssel dolgozunk, ami a legtakarékosabb. Bátran mondhatom, ha nagy cégekre bíztuk volna az egészet, akkor ezerszer kevesebb problémával kellett volna szembenéznünk, de biztos, hogy duplája lett volna a költségvetés. Nagyon jelentős munkálatokon vagyunk már túl, de hála Istennek – miközben az építőipar körbetartozik egész Magyarországon –, nekünk egyetlen forintnyi tartozásunk sincs. Ha Isten segítségével reményeink valóra válnak, akkor a jövő évi hálaadást már a megszépült székesegyházunkban mondhatjuk.

A megújuló kalocsai székesegyház †



házunkban fogjuk tartani. De addig még nagyon sok munka szükséges, amihez ismét csak Isten kegyelmét kérem, és mindazoknak a segítségét, akik hozzánk hasonlóan szívügyüknek tekintik e csodálatos épület rekonstrukcióját.

Év utolsó napjának estéje van. A szórakozás, a mulatozás mellett álljunk meg egy pillanatra, tűnődjünk el életünkön és mérjük azt Krisztushoz, az ő végtelen idejéhez. Akiről azt mondja a Zsidókhoz írt le-

vél, hogy: „Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és mindörökké.” A mi életünk törékeny és múlandó, de ha Krisztushoz kapcsoljuk a sorsunkat, akkor annak örökkévalósága lesz. Így adjunk hálát ezen az estén és így köszönjük meg az Úrnak minden jószágát a Te Deum szavaival: „Téged, Isten dicsérünk...”

(Kalocsa, Szent István jezsuita templom, 2013. december 31.)



Tartalom

Előszó	3
A borítón: Szent Asztrik érsek	5
A hit és a hitetlenség mindig időszerű.....	8
A hit kegyelmét kérve	16
Jézus Krisztusban kell megújulni	20
Az aradi vértanúk és a szolgálat	23
Szűz Mária – hitünk anyja	26
Házasság, család – a legföldibb szentség	31
A szent zene állandósága	37
Az eucharisztia liturgiája	41
Múltunk feltárt romjainál	50
Szárszói emlékkonferencia	54
Boldogok a békességet szeretők	59
Gyertyaszentelő szentmise	64
Megbecsülni és szeretni hazánkat	68
Isten országáért	73
Visszatekintés és hálaadás	81

Tisztelt Közreműködők!

A szerző és a kiadó hálás köszönetet mond mindazoknak, akik kiváló szaktudásukkal, önzetlen munkájukkal segítették e kötet megjelenését, kiadását: Koloh Elek szerkesztőnek és Grócz Zita lektornak.



**Ez a kötet nem jelenhetett volna meg
az alábbi partnereink értő segítségével:**

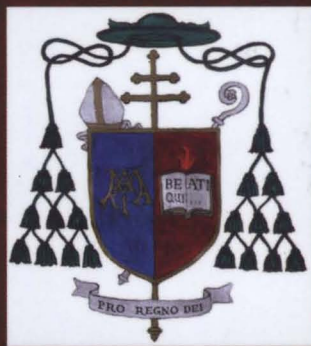
Apostag Önkormányzata
Baja Város Önkormányzata
Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
Dabas Város Önkormányzata
Dunavecse Önkormányzata
Fülöpjakab Önkormányzata
Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata
Kunbaracs Önkormányzata
Kunadacs Önkormányzata
Ladánybene Önkormányzata
Lajosmizse Város Önkormányzata
Soltvadkert Önkormányzata
Tass Önkormányzata
Városföld Önkormányzata

Kiadó:
Farkas Galéria Bt.
Wojtyla Ház Nonprofit Kft.
Sorozatalapító: Farkas P. József
Felelős kiadó: Pásztor Jolán

Szerkesztő: Koloh Elek
Lektor: Grócz Zita
Munkatársak: Herczeg Mária, Klingert Gizella, Kolláth Andrea,
Molnár Zoltán, Varga Brigitta

Nyomdai munkák:
Print 2000 Nyomdaipari és Szolgáltató Kft.
Felelős vezető: Kovács András
ISBN 978-615-5064-06-7

Dr. Bábel Balázs érsek, metropolita 1950. október 18-án született Gyónon. Középiskolai tanulmányait a kecskeméti Piarista Gimnáziumban végezte. 1969-ben kezdte tanulmányait az Egri Hittudományi Főiskolán. 1976-ban szentelték pappá. 1980-ig vidéken volt káplán. 1981-től a Regnum Marianum papi közösség tagja. 1983-ban teológiai doktorátust szerez Budapesten. 1990-től a budapesti Központi Szeminárium prefektusa, 1992-től spirituális. 1997-től a váci Borromeo Szent Károly Papnevelő Intézet rektora. 1992-1997 között a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának oktatója. 1994-1997 között a PPKE Hittudományi Kar nappali tagozatának tanára. 1997-1999 között a budapesti Kalazantium teológiai tanára. 1997-ben II. János Pál pápa a pápai káplán cím adományozásával ismeri el szolgálatait. 1999. február 24-én a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye koadjutor érsekévé nevezték ki, 1999. április 10-én szentelték püspökké Kalocsán. 1999. június 25-től áll a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye élén. Jelmondata: PRO REGNO DEI – Az Isten országáért. A Magyar Katolikus Püspöki Karban ő az Ökomenikus Bizottság elnöke, az Országos Egyházművészeti és Műemléki Tanács elnöke, a Kultúra és Tömegtájékoztatás Bizottságának tagja. 2010-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjével tüntették ki.



Eddig megjelent könyvei:

Az Isten országáért: Beszédek, interjúk, írások

Lakitelek: Antológia Kiadó, 2004.

Isten országútján: Elmer István beszélgetése Bábel Balázs kalocsai érsekkel

– Budapest, Szent István Társulat, 2005.

Régit és újat: Beszédek, írások, interjúk

Pozsony, Remény Kiadó, 2008.

Pro regno Dei: Bábel Balázssal beszélget Dvorszky Hedvig

Budapest, Kairosz Kiadó, 2008.

A szó erejével: Budapest – Pécs – Csíksomlyó

Lakitelek, Antológia Kiadó, 2009.

A szó ünnepe: 100 szép magyar vers

Kecskemét, Farkas Galéria Bt., 2009.

Magyar zsoltárok: 150 örökérvényű vers

Kecskemét, 2010.

Hit, erkölcs, történelem:

Kecskemét, Farkas Galéria Bt., 2010.

Szolgálat Isten országáért:

Farkas Galéria Bt., Wojtyła Ház Nonprofit Kft., 2012.

A hit erejével:

Farkas Galéria Bt., Wojtyła Ház Nonprofit Kft., 2013.